

HistoryStudies: International Journal of History

ISSN: 1309 4173 (Online)1309 - 4688 (Print)

Volume 4 Issue 2,p. 407-442, July 2012

Çılgın Türkler Kıbrıs Kitabı Üzerine Eleştirel Bir Bakış

A Critical Review of theBook, Çılgın Türkler Kıbrıs

Doç. Dr. Ulvi KESER

Atılım Üniversitesi

Kıbrıs adası tarihin her döneminde sorunlar, göçler, istilalar ve kargaşa adası olarak anılmıştır. Adanın kaderinin bu şekilde çizilmesinin altında yatan en önemli etken ise Doğu Akdeniz’de sahip olduğu stratejik pozisyonudur. Durum böyle olunca 1878 yılında adayı Osmanlı İmparatorluğu’ndan sözde kiralaayan İngiltere 16 Ağustos 1960 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmasına rağmen buradaki iki özerk üssü vasıtasıyla adadan vazgeçmemiş ve günümüze kadar askeri varlığını korumaya devam etmiştir. Aynı şekilde Akrotiri ve Episkopi üsleri çerçevesinde Echelon dinleme üslerinin ve Amerikan dinleme istasyonlarıyla Amerikan deniz piyadelerinin de burada konuşlandığı göz önüne alınacak olursa durum daha net ortaya çıkar. Birinci Dünya Savaşı sürecinde Çanakkale cephesinden getirdiği Türk savaş esirlerini Gazi Mağusa yakınlarındaki Caraolos Esir Kampı’nda tutan İngiltere ile aynı bölgeye çok yakın bir noktadaki Monarga’da dünyanın dört bir yanından kandırarak, ikna ederek veya maaşa bağlayarak topladığı Ermeni Doğu Lejyonu (LegionD’Orient) için askeri kamp açan ve 30 Ekim 1918 sonrasında Çukurova bölgesini işgal eden Fransız üniformalı Ermenileri burada yetiştiren Fransa’nın stratejilerinde bugün de bir farklılık yoktur. Fransa’nın Charles de Gaulle uçak gemisinin yakın zamana kadar Güney Kıbrıs’ta demirlemiş olduğu da göz ardı edilmemelidir. Avrupa Birliği’nden NATO ve eski Fransa Cumhurbaşkanı Nicholas Sarkozy’nin sürüklediği sinsi Akdeniz İçin Birlik Projesi’ne kadar çeşitli organizasyonların da merkezinde yer alan Kıbrıs adası böylece Kıbrıs Türklerinin de dâhil olduğu tam bir cadı kazanı haline gelir. Özellikle 1571–1878 süreci sonrasında adanın el değiştirmesiyle Kıbrıs Türklerinin hürriyet mücadelesi ve Anadolu özlemi de ayrı bir anlam taşır. Turgut Özakman tarafından kaleme alınan “**Çılgın Türkler Kıbrıs**” kitabı da “Kıbrıs’ın fethinden günümüze kadarki çarpıcı olayları, direniş destanlarını, Kıbrıs’ın özellikle son 100 yıllık Milli Mücadele’sini ve Barış Harekatı’nı bir bütün olarak yine belge-roman tarzında” ele almaktadır. Bu çalışma kapsamında Bilgi Yayınevi tarafından Mart 2012 tarihinde ilk basımı yapılan 460 sayfalık bu kitap irdelenecektir.

Turgut Özakman ve Çalışmaları

1930 Ankara doğumlu olan Turgut Özakman Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur. Devlet Tiyatroları, TRT ve Radyo-Televizyon Yüksek Kurulu'nda çeşitli görevler yapmış, Türk kültür ve sanat hayatına yaptığı değerli katkılar ve hizmetlerden dolayı birçok üniversite tarafından ve devletin en üst kademelerinden üstün hizmet ödülleri ve fahri doktora unvanları almıştır. Turgut Özakman ayrıca Dr. Rıza Nur Dosyası, Vahidettin, M. Kemal ve Milli Mücadele; Yalanlar, Yanlışlar, Yutturmacalar, 1881–1938 Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Kronolojisi, 19 Mayıs 1919 Atatürk Yeniden Samsun'da, Dersimiz Atatürk kitaplarının ve bir üçleme dizisi olarak yayımlanıp çok büyük ilgi gören ve toplam 623 baskı yapan Diriliş-Çanakkale 1915, Şu Çılgın Türkler, Cumhuriyet-Türk Mucizesi (1) ve Cumhuriyet-Türk Mucizesi (2) eserlerinin yazarıdır.

Çılgın Türkler Kıbrıs ve Vahim Hatalar

Yakın dönemde özellikle Osmanlı'nın yıkılma süreci ve Millî Mücadele dönemini konu alan ve kişisel anılarla bezendirilerek dönemi anlatan romanlar da yazılmaya başlanmıştır. Hıfzı Topuz'un Gazi ve Fikriye (2001) ve Çamlıca'nın Üç Gülü (2002), Buket Uzuner'in Gelibolu (2001), Turgut Özakman'ın 19 Mayıs 1919 (2002–2003) ve Şu Çılgın Türkler (2006), Yılmaz Karakoyunlu'nun Üç Aliler Divanı (1991), Kemal Anadol'un Büyük Ayrılık (2003), Funda Kalaycıoğlu'nun Nüveyre; Yüzyılın Masalı (2004), NermidilErnerBinark'ın Şakir Paşa Köşkü (2000), Nihal Yeğınobalı'nın Cumhuriyet Çocuğu (2005), Ayşe Kulin'inFüreye (2000), Gülseren Engin'in Yorgun Yaralı (2004) romanları bu türün örneklerindedir.

Özellikle 1990'lı yıllardan başlayarak tarihî süreci işleyen bu anı-romanlarda tarihî karakterler son derece ön plana çıkartılarak olay kurgusu neredeyse tamamıyla onların ağzından okuyucuya aktarılır. Öte yandan özellikle bu romanlarda gerçek kişileri romanda anlatıldığı kimlikleri ile okuyucuya aktarmanın bazı sıkıntılar yaratacağı da açıktır. Edebiyat kurgusu içerisinde ele alınmış bir çalışmada gerçek karakterlerin tarihî olayların içinde boğulması ve yazarın bu kişiler ve olaylar konusunda kendi yargılarını ve olumlu veya olumsuz düşüncelerini okuyucuya aktarması çok dikkatli davranılması gereken hassas bir noktadır. Öte yandan anı-romanlarla ilgili olarak verilebilecek istisnaî örnek ise İlhan Selçuk'un Yüzbaşı Selahattin'in Romanı isimli iki ciltlik eseri olur. Bu kitabın anı mı yoksa roman mı olduğu konusunda Selçuk'un kendisinin bile çekinceleri vardır.¹ Bu dönemle ilgili kaleme alınan eserler genellikle 1919 öncesi devreyi gösteren romanlar, doğrudan Millî Mücadele konusunda yazılan romanlar, özellikle cephelede ve cephe gerisinde yaşananları betimleyen romanlar ve 1923 sonrasını işleyen romanlar olarak da değerlendirilebilir. Halide Edip gibi bazı yazarlar bu dönemde yaşadıklarını bizzat kaleme alırlarken büyük bir kısmı ise dönemle ilgili yarattıkları semboller veya kahramanları ön plana çıkartmak suretiyle bu mücadelenin bir kısmını veya tamamını yansıtmaya çalışırlar. Bu aşamada birbirinden etkilenen ve neredeyse aynı temayı işleyen romanlara da rastlamak mümkündür. Sadece bir tarihî olayı sayfalarına yansıtan yazarlar olduğu gibi tarihî süreci de gözler önüne seren ve dünle bugün arasında bir köprü kuran, bugün karşılaşılan sorunlara göndermelerde bulunan, ayrıca söz konusu tarihî sürecin nedenleri, nasıl oluştuğu ve geliştiği konusunda okuyucuyu aydınlatan Attila İlhan gibi yazarlar da bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında İlhan'ın Halide

¹ İlhan Selçuk, Yüzbaşı Selahattin'in Romanı, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, Aralık 2005, s. 5-8.

Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi yazarlardan ayrıldığı, dönemi kısıtlı bir zaman dilimi içerisinde işlemediği ve olayların arka planlarına da bakarak Millî Mücadele dönemini romanları için bir fon oluşturduğu ve olayları bu fon önünde kurguladığı görülebilir. İlhan'a paralel olarak son derece kapsamlı bir süreci işleyen akıcı belgesel roman niteliğinde yazan bir başka edebiyatçımız da Hasan İzzettin Dinamo ve 3400 sayfalık devasa romanı Kutsal İsyân olur. Bu dönemle ilgili romanlardaki kahramanlar da çeşitlilik göstermekle beraber genellikle dönemi yansıtan tipik karakterlerdir. Bu bağlamda roman kahramanları genellikle mücadele yanlıları veya çıkarıcı, işbirlikçi, İttihat ve Terakki karşıtı veya Hürriyet ve İtilaf Partisi taraftarı, öğretmen, paşazade, hemşire, Anadolu köylüsü, zabıt gibi karakterler olarak karşımıza çıkar. Yaşanılan dönem Şevket Süreyya Aydemir'in de belirttiği üzere "eşraf, ayan, ulema ve mütehayyızanların" devridir. Bu romanlar esasında saltanatı, gücü, iktidarı temsil eden İstanbul ile "Düvel-i Muazzama'ya kafa tutan, mazlum ve yoksul Ankara'nın da"² hikâyesidir. Bu durum doğaldır ki okuyucuyu da olayların içerisine çeker ve onu bitarafliktan alarak doğal olarak taraf yapar.

Öte yandan Turgut Özakman tarafından kaleme alınan ve Türkiye Üçlemesi olarak adlandırılan serinin dışında bu araştırmaya konu olan Çılgın Türkler-Kıbrıs kitabı da belge-roman olarak adlandırılmaktadır. Yazar kitabın sonunda istifade ettiği kaynaklarla ilgili bir "Seçilmiş Kaynakça" vermesinin ötesinde çalışmasında gerek gördükçe dipnotlara müracaat etmekte ve hem referans gösterdiği kaynaklarla ilgili bilgi vermekte hem de ilave açıklamalarda bulunmaktadır. Bu bağlamda belge-roman türünün Türk Edebiyatı açısından da yeni bir tür olduğu söylenebilir. Yazar 1570 yılında başlattığı ve 2004 Annan Referandumu sürecine kadar getirdiği Kıbrıs tarihiyle ilgili olaylar zincirini kitabında Birinci Bölüm (1570–1923), İkinci Bölüm (1923–1938), Üçüncü Bölüm (1939–1960), Dördüncü Bölüm (1960–1969), Beşinci Bölüm (1970–14 Temmuz 1974) ve Altıncı Bölüm (15 Temmuz 1974–16 Ağustos 1974) olarak bölümlere ayırarak aktarır ve kitabın Önsöz kısmında da 21 Aralık 1963 Kanlı Noel'i sonrasında Ankara Radyosu'nda görevliyken ilk defa Kıbrıs'a gittiğini de belirtir.

Yazarın kitabın 54. sayfasında Yunanistan'da yaşanan Büyük Açlık Dönemi konusunda verdiği "**Dumlupınar (gemisi) 13–16 yaşları arasında 1.000 kadar hasta Yunanlı çocuğu da İstanbul'a getirir ve bu çocuklara savaşın sonuna kadar Türkiye'de bakılır.**" ifadesi doğru değildir.³ Türkiye'nin Yunanistan'a yardım faaliyetleri sadece gıda yardımı ve insani yardım malzemeleriyle sınırlı değildir ve Kurtuluş ve Dumlupınar vapurlarıyla yapılan yardım faaliyetlerine ilaveten o günlerde Yunan hükümetinden gelen teklif üzerine en az 1.000 Yunan çocuğun Türkiye'ye getirilmesi kararlaştırılır. Yetersiz beslenme ve açlıktan en çok etkilenen Yunan çocukların Türkiye'ye getirilmesi konusunda Türkiye'den yardım teklifi ilk olarak Yunanistan Sağlık Bakanı K. Logotetopoulos'un 10 Şubat 1942 tarihinde Türkiye'nin Pire Başkonsolosluğu'na yaptığı yazılı müracaatla gelir.⁴ Prensip olarak Türkiye tarafından da kabul edilen ve İstanbul'a getirilmeleri planlanan ve sayısı Türk hükümeti tarafından tespit edilecek olan ve İstanbul'da kendi akrabaları yanında

² İlhan Selçuk, a.g.e., s. 529.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ulvi Keser, Yardım Et Komşu, Kıbrıs Türk Kültür Derneği Yay., Kasım 2005, Ankara. Ulvi Keser, Yunanistan'ın Büyük Açlık Dönemi ve Türkiye, IQ Yay., 2008, İstanbul ve Ulvi Keser, Kızılay Belgeleri Işığında Yunanistan'da Ölüm, Açlık, İşgal 1939-1949, Kızılay genel Müdürlüğü, 2010, Ankara

⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA).030.10.178.227.11.

misafir edilecek çocuklarla ilgili olarak Türk Dışişleri Bakanlığı'nın düşündüğü çocuk sayısı ise 1.000 olur ve hükümete de bu şekilde bir öneri götürülür. Dışişleri Bakanlığı tarafından teklif edilen ve Başbakanlık tarafından da derhal kabul edilen 1.000 Yunan çocuğunun Türkiye'ye getirilmesi konusunda ilgili olarak derhal çalışmalara başlanır ve hemen arkasından bu çocukların Pire'den Türkiye'ye getirilmeleri için Ulaştırma Bakanlığı tarafından bir de vapur tahsis edilmesi kararlaştırılır.⁵ Dumlupınar gemisiyle Yunanistan'a yardım götürmekte olan Kızılay delegesi Saim İ. Umar ise yaşları itibarıyla 1.000 kadar küçük çocuğun yolcu nakline tahsis edilen –muhtemelen Dumlupınar - gemideki sınırlı sayıdaki birinci ve ikinci sınıf kamara ve salonlarda 3–4 defada dahi olsa taşınmalarının hava şartları, geminin imkân ve kabiliyeti, çocukların yaşları ve içinde buldukları sağlık şartları ve fizik güçleri gibi pek çok sebeple mümkün olmadığını belirtir.⁶ Dumlupınar gemisinin üçüncü seferi sırasında da aynı konuyla ilgili görüşmeler yapan Kızılay delegeleri Saim İ. Umar ve Feridun Demokan, Yunan Kızıllaç Teşkilatı'nın “bu çok âlicenap hareketi şükran ve minnetle karşılamakla beraber bu işin çocukları mahallinde iaşe şeklinin”⁷ daha uygun olacağı yönündeki düşüncelerini alır ve bu doğrultudaki mektup ve raporlarını da Türkiye'ye getirir. Bu arada ilk günlerde her türlü yardıma hazır olduğunu belirten İstanbul Ellen Birliği daha sonra bütün vaatlerinden vazgeçer ve birkaç parça giyim eşyasıyla bu yardım faaliyetlerine sözde destek olacağını açıklar.⁸ Türkiye bir yandan İstanbul, İzmir ve Kayseri gibi şehirlerde bu çocuklar için yer ararken bir yandan da çocukların bakımı, sağlık sorunları ve gelecekleri konusunda da hummalı girişimlerin içindedir; ancak daha sonra Yunan Kızıllaç'ının ‘Millî anane ve terbiye sistemlerine uygun olmadığı gerekçesiyle’⁹ ve ‘lisan, muhit ve ayrılma bakımından’¹⁰ çocukların yurtdışına çıkartılmaması yönündeki müracaatı üzerine çocukların ülke dışına çıkartılmasına pek sıcak bakılmaz. Yunanistan Kızıllaç yetkilileri tarafından 4 Mayıs 1942 tarihinde Türkiye'ye, 16 Nisan 1942 tarihinde de İtalyan Kızıllaç yetkililerine bu konuyla ilgili son durum ayrıca bildirilir.¹¹ Öte yandan aynı günlerde Beynelmîl Kızıllaç Cemiyeti de bir açıklama yapma gereği duyar ve 1.000 Yunan çocuğun Türkiye'ye gönderilmemesi konusundaki kararın kendilerinden değil Yunan Kızıllaç Cemiyeti'nden çıktığını ve bazı Türk gazetelerinde bu konuyla ilgili olarak yanlış haberler bulunduğundan bu açıklamanın yapıldığını belirtir.¹²

Yazarın sayfa 64 ve dipnot 69'da EOKA lideri Georges Grivas'la ilgili verdiği yanlış olmamakla eksiktir ve bu eksiklik gerek Grivas gerekse Yunanların ve Rumların Megali İdea

⁵ Kızılay Genel Müdürlüğü Arşivi (KGMA). K. No. 2599, D. No. 1942/9–4. Kızılay Cemiyeti Genel Merkezi tarafından İstanbul Depo Mümessilliğine gönderilen 16 Şubat 1942 tarih ve 2893 sayılı telgraf.

⁶ KGMA. K. No. 2660, D. No. 1945–1953/9–4. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezi Başkanlığına gönderilen 3 Mart 1942 tarih ve 4592 (4388) sayılı yazı.

⁷ KGMA. K. No. 2599, D. No. 1942/9–4. Kızılay Yunanistan'a Yardım Heyeti delegesi Saim İ. Umar tarafından Kızılay Cemiyeti Genel Merkezine gönderilen 7 Mayıs 1942 tarih ve 10 (9362) sayılı yazı.

⁸ KGMA. K. No. 2599, D. No. 1942/9–4. İstanbul Ellen Birliği tarafından Kızılay Cemiyeti Yüksek İstanbul Mümessilliğine gönderilen 22 Mart 1942 tarih ve 1050 sayılı yazı.

⁹ İkdâm, 31 Mayıs 1942

¹⁰ Vakit, 27 Mayıs 1942

¹¹ KGMA. K. No. 2697, D. No. 1942/13–1 c. Kızılay Cemiyeti Umum Müdürlüğü tarafından Hariciye Vekâleti Yüksek Makamına gönderilen 13 Mayıs 1942 tarihli ve 7740/321 sayılı resmi yazı.

¹² KGMA. K. No. 2697, D. No. 1942/13–1 c. Beynelmîl Kızıllaç Cemiyeti tarafından Kızılay Cemiyeti Genel Başkanlığına gönderilen 7 Temmuz 1942 tarih ve G.69. G. 3/40 a (15228) sayılı yazı

düşüncesinin ne anlama geldiğini gölgelemektedir. Yunan iç savaşı öncesinde Alman işgaliyle beraber ortaya çıkan isimlerden birisi de Grivas olur. Megali İdea doğrultusunda Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak amacıyla kurulan EOKA örgütünün lideri Yorgos Theodoros Grivas esasında Kıbrıs asıllı emekli bir Yunan subayıdır. Londra ve Zürih Antlaşmaları sonrasında Atina'ya döndüğünde emekli bir subay olmasına rağmen rütbesi Yunan Parlamentosu tarafından alınan bir kararla korgeneralliğe yükseltilir. 1950'li yıllarda Kıbrıs'a gelen Grivas'ın deyimiyile adayı yönetenlerin yıllar boyunca "sessiz bir kadın köle" olarak gördükleri adayı kurtarma zamanı gelmiştir.¹³ Kıbrıs'ta yaptığı faaliyetler sonrasında Yunan Genelkurmayı tarafından Korgeneral rütbesiyle ödüllendirilen ordusuz bir General olan ve formalite icabı sadece dokuz günlük bir hizmetten sonra Yunan Kralı tarafından Üstün Cesaret ve Üstün Hizmet madalyalarıyla taltif edilen Grivas, Anadolu'nun Yunanlarca işgal edildiği dönemde Yunan ordusunda teğmen olarak görev yapmış, gerilla harbini çok iyi bilen ateşli bir Yunan milliyetçisidir. Özellikle 15 Mayıs 1919 sonrasında Anadolu topraklarında geçirdiği zaman gerilla taktikleri konusunda Grivas'a teknik ve taktik bağlamında çok büyük tecrübeler kazandırır. 1920'lerin başında Yunan ordusunda teğmen rütbesiyle görevliyen Grivas, Anadolu'da Yunan cephesinin gerilerinde görev yaparak Yunan ikmal hatlarına büyük zararlar verdiren küçük Türk müfrezelerini gözlemleyerek gerilla harbinin temellerini öğrenir. Hatıralarında "Gerilla harbinin tadına ilk defa bu dağlık bölgede vardım ve burada bu harbin sağladığı olanakları tanımaya başladım. Yalnızca tüfeklerle donatılmış gayri nizami bu grubun mevzileri topçu ateşimiz altına alındığı halde, büyük bir kolaylıkla tam bir gün bölgeyi tuttuğunu görmek beni hayran bırakmıştı." diyen Grivas Yunanistan'ın Anadolu'daki yenilgisini "zekâsı ve sebatkârlığına" bağladığı Mustafa Kemal Atatürk'e hasetle karışık bir hayranlık da duymaktadır. Grivas'ın Yunanistan'da ilk olarak ortaya çıkması kurduğu X isimli faşist bir örgütle olur. Yunanistan Kralı II. Georgios'un en fanatik destekçisi konumundaki Atina merkezli örgütün sembolü üzerinde bir kraliyet tacı bulunan X işaretidir. Söz konusu örgüt 1941 yılında kurulmasına rağmen 1943 yılına gelinceye kadar son derece önemsiz ve pek de bilinmeyen bir örgüt olarak kalmıştır. Komünist EAM örgütüne katılması yönünde kendisine yapılan teklifi reddeden Grivas daha sonraki günlerde Alman işgal kuvvetleriyle irtibat kurmaya çalışmış ve kendi ülkesini işgal eden Faşist Almanlara işbirliği teklifinde bulunmuştur. Grivas'ın Almanlarla irtibata geçme konusundaki bu girişimleri Almanların takındığı umursamaz tavır nedeniyle bir sonuç vermez ve böylece Grivas, "işbirlikçi damgasından tutarlılığı nedeniyle değil, Almanların ilgisizliği yüzünden"¹⁴ kurtulmayı başarır. En basit şekliyle kendi ülkesine ihanet eden Grivas cezalandırılmadığı gibi ilginç olan nokta Yunanistan Ordu Bakanlığı tarafından 1951 yılında X örgütü Alman işgal güçlerine karşı mücadele eden bir direniş örgütü olarak kabul edilir ve üyeleri de ödüllendirilir. Grivas'ın neden cezalandırılmadığı ve aksine neden ödüllendirildiği sorusu ise cevabını birkaç yıl sonra Yunanistan'ın Kıbrıs'ta kurduğu EOKA teşkilatının başına Grivas'ın geçirilmesiyle cevaplandırılmış olur. Megali İdea düşüncesi Yunanlar için öylesine baskın bir saplantı halindedir ki Megali İdea doğrultusunda kendi ülkesine ihanet eden Grivas'ı bile böylece affetmişlerdir.

Yazarın sayfa 66'da belirttiği "**Grivas Yunan hükümetinden izin alarak 9 Kasım 1954'de gizlice adaya çıktı.**" cümlesindeki tarih hala belli değildir. Çünkü EOKA lideri Grivas

¹³ KTMA, EOKA Bildirileri Dosyası No.1318 ve 1319.

¹⁴ Makarios Druşotis, Karanlık Yön EOKA, Galeri Kültür Yay., Lefkoşa, 2005, s. 19.

önce Rodos adasına, buradan da St. George isimli tekneyle¹⁵ 10 Kasım 1954 tarihinde¹⁶ gizlice adaya gelir ve ‘Dighenis Burada/Akritas Burada’ parola ve işaretiyle adaya çıktıktan sonra Digenis¹⁷ kod adıyla yayımladığı bildirimlerde amaçlarının Enosis fikrini gerçekleştirmek olduğunu, bu doğrultuda İngilizlerle Türkleri düşman kabul ettiklerini ve düşmanlarının her ne pahasına olursa olsun bertaraf edileceğini açıklar.

Yazarın sayfa 67’de **“Birkaç Rumlaşmış Türk dışında Türkleri Enosis’e razı etmek imkânsızdı.”** cümlesinde belirttiği türden 1955 yılı itibarıyla Kıbrıs adasında Rumlaşmış Türk söz konusu değildir. Koççına olarak bilinen Erenköy gibi dağ köylerinde Rumca konuşan Kıbrıs Türkleri söz konusudur; ancak Rumlaşmış Türk yoktur.

Yazarın sayfa 68’de Makarios’la Grivas arasında geçen konuşma olarak verdiği EOKA eylemlerinin ne zaman başlayacağı konusunda 1 Nisan 1955 günü üzerinde anlaştıkları izlenimi yanlışır. Grivas bu kararı Makarios’un onayını almadan vermiştir. Çünkü önce AyiosGeorghios gemisinin Baf yakınlarında adaya EOKA adına silah boşaltırken yakalanması ve ardından İngiliz istihbaratının EMAK ile ilgili bilgilere ulaşması ve ardından adada bir şeyler olacağı yönünde istihbarata ulaşılmamasının ardından 1 Nisan 1955 günü EOKA giriştiği eylemlerle varlığını ilk defa deşifre eder. Makarios’la 25 Mart¹⁸ akşamı mı yoksa 1 Nisan akşamı mı olsun tartışmalarından sonra¹⁹ o gece Kıbrıs’ta yer yerinden oynar, Gece 03.00’de elektrikler kesilir, daha sonra da bombalar patlar, makineli tüfekler rastgele ölüm saçar, çeşitli işyerleri, İngiliz bankaları havaya uçurular. Genel Valilik, Müsteşarlık Dairesi, Wolseley Kışlası’nda bulunan Ortadoğu İngiliz Kara Kuvvetleri Genel Karargâhı ve radyo istasyonu da patlamalardan nasibini alır. İngilizlerin o gün içindeki zararları yaklaşık olarak 60.000 Sterlin civarındadır.²⁰ EOKA tedhiş örgütünün en eli kanlı elemanlarından olan Markos Dragos ve dört

¹⁵ Derviş Manizade, Kıbrıs Dün Bugün Yarın, KTKD İstanbul bölgesi Yay., İstanbul, 1975, s. 174.

¹⁶ Grivas’ın adaya geliş tarihi konusunda bazı belirsizlikler vardır. ByfordJones bu tarihin büyük ihtimalle 9 Kasım olabileceğini belirtmekle beraber Makarios’un bu tarih konusunda ısrarla 24 Ekim’den bahsettiğini belirtir. ByfordJones ayrıca Grivas’ın 13 Kasım tarihinde Khlorkas köyünde bir gece okulunun açılışını yaptığını dolayısıyla 9 Kasım tarihinin daha uygun görüldüğünü belirtir. ByfordJones, Grivas and The Story Of EOKA, Robert Hale Limited Yay., Londra, 1959, s.128.

¹⁷ Yunan döneminin efsanevi halk kahramanı Digenis kod adını “Nom de Guerre” Şövalye ve asillerin harp için aldıkları takma isim” olarak alan Grivas eylemlerine böylece başlayacaktır.

¹⁸ Adaya gizlice gelmesinden sonra 10 Ocak 1955 tarihinde Makarios’la bir görüşme yapan Grivas burada eylemlere başlamak için daha erken bir tarih isterken, Makarios ise 25 Mart tarihini uygun gördüğünü açıklar. Bunun üzerine Grivas harekete geçmelerinin ertelenmesinde bazı sıkıntılar bulunabileceğini belirtir ve bir an önce eyleme geçmek ister.; “...1-Harekât ve faaliyetlerimizi o tarihe kadar gizli tutmamak tehlikesi ve muvaffakiyetin %90’ını teşkil eden sürpriz yapma imkânlarının tehlikeye düşmesi, bütün bu hükümet daireleri muhafaza altında olmadığına, hatta askeri kamplardaki emniyet tedbirleri pek ehemmiyetsiz olduğundan geceleyin buralara kolaylıkla yaklaşmak imkânlarını haiz olduğumuza göre hükümetin şimdiye kadar bize karşı emniyet tedbirleri almamış olması. 2- Pek lehimize olan bu kış mevsiminin yağmur, kar ve fırtınalı havalardan istifade etmeliyiz. Aynı zamanda bütün hareket ve faaliyetlerimizi saklayacak olan gecelerin uzunluğundan istifade etmeliyiz.” İngiliz askerleri tarafından Trodos Dağları’nda yapılan bir operasyon sırasında bulunan dokümanlar arasında Grivas’a ait olan günlükler de ele geçirilir. Halkın Sesi, 28 Ağustos 1956.

¹⁹ ByfordJones, a. g. e., s. 70.

²⁰ Kıbrıs’taki İngiliz idaresi tarafından basılan yıllık rapordan (Annual Report) istifade edilerek hazırlanmış 3 yıllık değerlendirme raporu. Government of Cyprus, Review of Events in Cyprus 1955–1957, Lefkoşa, 1958.

adamı radyo istasyonunu basıp içeride bulunanları etkisiz hale getirirler ve binayı havaya uçururlar. Larnaka’da Mahkeme, Valilik ve polis karargâhı da bombalanır.²¹ Limasol’da ve Mağusa’da da aynı şekilde patlamalar olur.²² Grivas ise bütün bu olup biteni Lefkoşa’da gizlendiği evde koruması GregorisLouka ile zevkle takip eder.²³

Yazarın sayfa 71’de belirttiği **“Yakalanan birkaç teröristin duruşması sırasında EOKA’cılar mahkemeyi bastılar. İngiliz Hâkim ve Savcı Rauf Denктаş zorlukla kaçarak canlarını kurtardılar.”** ifadesi yanlıştır. Bağımsızlık mücadelesi veriyormuş gibi görünen ancak adada bulunan insanlara kan ve gözyaşından başka bir şey vermeyen EOKA tedhiş hareketlerine karşı Türkler de çeşitli şekillerde tepki gösterirler ve bunu gösterebilmek için çareler aramaya başlarlar. Bunların başında da Rauf R. Denктаş gelmektedir,²⁴

“...EOKA’nın ilk ortaya çıkışı St. George kayığının yakalanmasıyla görüldü. İşte biz bütün bunları Dr. Küçük’e aktarırdık. Dr. Küçük konsolosluk vasıtasıyla Türkiye’ye gönderirdi. Bizim yaptığımız oydu. Savcılıkta elimize geçen bilgileri, bu gibi bilgileri verirdik. Rum başsavcısı Tornalides daha bu gemi yakalanmadan (önce) bir gün bizim odamıza geldi. Meslektaşım Rum Lauzidou bana dedi ki ‘Ne dersiniz be çocuklar. Kıbrıs’ta böyle yeraltı faaliyetleri kurulup komando hareketleri yapacak yürek var mı bizde? Böyle şey olur mu?’ ‘Niye sordunuz?’ dedik. Valilikte icra komitesi toplantısı vardı. ‘Bu İngilizler deli oldu.’ dedi. ‘Olmaz yahu olmaz böyle şey Kıbrıs’ta.’ dedi. ‘Valla ben yapılabilir diye düşünüyorum.’ dedim. ‘Nereden biliyorsun?’ dedi. ‘Enosis’i falan bilmem.’ dedim. ‘Hadi canım sende. Makarios bu kadar beyanat veriyor, şey yapıyor kara sakallı’ dedi. Yani demek ki İngilizlerin böyle bir şeyi vardı. İcra mekanizmasında meydana bunu getirdiler ve Rum danışmanlar gelip böyle bir şeyin olamayacağını söylediler ancak bir süre sonra oldu...”

1950 plebisiti sonrasında gelişen olayları savcılıkta görevli olduğu bu dönemde daha ciddi bir gözle incelemeye alan ve gelişmeleri anında Dr. Fazıl Küçük’e bildiren Rauf R. Denктаş, Grivas’ın adaya gelmesi ve EOKA’ya silah getiren teknenin yakalanması üzerine Kıbrıs Türk toplumunun karşı karşıya kalacağı tehlikenin büyüklüğünü görür ve avukatlık hayatına döneceği bu günlerde görevden ayrılmaktan vazgeçer ve EOKA ile ilgili istihbarat bilgilerini diğer Türk liderlerle beraber değerlendirmeye alırlar;²⁵

“1950 plebisitinden sonra durumun daha ciddi bir hal aldığı ben savcılığa gelen raporlarda gördükçe bunları Doktor (Dr. Fazıl Küçük)’a bildiriyordum. Bunların fazla bir etkisi olur muydu olmaz mıydı bilemem ama artık Doktor’la irtibat halinde direniş hareketini hızlandırmaya başlamıştık. 1954’te St. George kayığının Baf yakınlarına gelişi var. Grivas adaya sızdı, yakalandı. 1954’te artık benim avukatlığa dönme hazırlığım var. Çünkü artık tümüyle ilgili yasalar geçirilmiş ve kanımca memuriyetteki işim bitmişti. Ama St. George kayığının yakalanışı ve onunla ilgili evrakların ortaya çıkışı yeni bir

²¹ByfordJones ise Grivas’ın 1 Nisan gününü seçmesiyle ilgili olarak “Acaba Grivas mı salak yoksa biz mi bilemiyorum.” der. ByfordJones, a. g. e., s. 71.

²²Durrell, Lawrence, Acı Limonlar; Kıbrıs -1956, Belge Yay., İstanbul, 1992, 202.

²³Foley, Charles, Grivas, General, Guerrilla Warfare, Longman Yay., Londra, 1964, s. 33.

²⁴ KKTC’nin kurucu Cumhurbaşkanı merhum Rauf R. Denктаş ile 8 Temmuz 2003 tarihinde Lefkoşa’da yapılan görüşme.

²⁵ Rauf R. Denктаş’tan aktaran Erten Kasimoğlu, Eski Günler Eski Defterler, Lefkoşa, 1986, s. 43.

durum yarattı. Artık çok büyük tehlikelerin içinde olduğumuz görülüyordu. İşte bunu anlayıp takip edecek beyin takımının bir arada olması lazımdı. Bu işe koyuldum ve zaten ortaya çıkan belgelerle de artık EOKA'nın doğmak üzere olduğu belli idi. Biz kayık ve sızma davasını sonuçlandırmadan EOKA patlak verdi. Bu bizi 1957'ye kadar getirdi. EOKA'nın devamlı tehdidi altında çalışıyorduk. Fakat görevden ayrılamazdım. Çünkü elimize çok değerli bilgiler geliyordu. Toplum çok ciddi bir tehlike karşısındaydı.”

Yazarın sayfa 76'da Dr. Fazıl Küçük'ün öncülüğünde kurulduğunu belirttiği Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği isimli organizasyon tartışmalıdır. Bazı Kıbrıs Türkleri ve TMT ile ilgili yazılar yazan bazı araştırmacılar tarafından bu dönemde tesis edildiği ileri sürülen ancak hakkında neredeyse hiçbir bilgi bulunmayan bir örgütlenme de KİTEMB (Kıbrıs İlk Türk EOKA'ya Mukavemet Birliği) veya KİTEMB (Kıbrıs İlk Türk EOKA'yla Mücadele Birliği) isimli olandır. Esasında bu konuda ortaya atılan bilgi kırıntılarında da bu örgütlenme kimine göre KİTEMB, kimine göre de KİTEMB olarak geçer. Bu örgütlenmeyle ilgili bir başka iddia ise tıpkı Volkan teşkilatlanmasının açılışında olduğu üzere ortaya çıkar ve KİTEMB de Kıbrıs İlk Türk Enosis'le Mücadele Birliği şeklinde ifade edilir. Bu kavram kargaşası içinde hangisinin ne derece doğru olduğu ise kesin olarak bilinmemektedir. KİTEMB'le ilgili olarak söylenen bir başka husus ise kasaplar ve özellikle Bandabuliyi'da çalışan gözü kara gençler tarafından kurulduğu belirtilen Karaçete yanında onun da lisede okuyan gençler tarafından teşkil edildiği yönündedir. Bir iddiaya göre Rumların 1 Nisan 1955 tarihinde EOKA tedhiş örgütü etrafında toplanmasını müteakip Dr. Fazıl Küçük tarafından teşkil edilen KİTEMB Volkan'dan önceki teşkilattır; ancak söz konusu bu örgütün ne olduğu, mensuplarının kimler olduğu, kimler tarafından ne zaman kurulduğu ve ne gibi faaliyetler yürüttüğü konusunda ufak tefek bazı kırıntılar dışında somut hiçbir bilgi mevcut değildir. Kıbrıs'ta Çıngı adıyla bilinen eski TMT üyesi Hasan Demirağ ise şu ana kadar 4 cilt halinde yayımladığı dönemin kronolojik bir dizinini veren çalışmasında KkarolosZahariadis ve Yusuf Alp tarafından kaleme alınan Kıbrıs isimli kitaba atıfta bulunarak bu kitabı Aydın Samioğlu vasıtasıyla bulduğunu ve ömrünün sonuna kadar kitaplığında saklayacağını dile getirerek bu kitapta söz konusu bu teşkilattan bahsedildiğini yazar. Öte yandan söz konusu bu kitapta sadece **“1955'te Kıbrıs Türkleri KİTEMB (daha sonra Volkan, 1957'de ise TMT adını alacak olan) örgütünü kurarlar. Türk mahallerinde Kıbrıs Türklerini Kıbrıslı Yunanlara karşı savaşa çağıran bildirimler yayımlarlar...”**²⁶ ifadesi yer almaktadır. Ayrıca bu bilginin de kaynağı belli değildir. Öte yandan varolduğu ileri sürülen bu teşkilatlanmanın 1950 yılından itibaren faaliyette bulunduğunu iddia edenler bile vardır. EOKA'nın 1 Nisan 1955 tarihinden itibaren faaliyete geçtiği de göz önüne alınacak olursa daha EOKA kurulmadan çok önce kurulduğu belirtilen bir Türk örgütünün varlığı doğaldır ki yakın tarihi tamamıyla değiştirecek bir mahiyettedir ve mantık dışı görünmektedir. Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği isimli teşkilatlanma konusunda sağlıklı bilgi olmamakla beraber bu oluşumun da fazla etkili olmadığı ve Kıbrıs Türkleri tarafından oluşturulan mahalli ve yetersiz bir teşkilatlanma olduğu düşünülmektedir;²⁷

“Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği (KİTEMB) isimli direniş örgütü halkın moralini yükseltmek gayesiyle Dr. Fazıl Küçük tarafından kurulmuştur. KİTEMB bir direniş örgütünde olması gereken karargâh ve ona bağlı birlik olmadığı gibi ada sathına

²⁶ Söz konusu bu kitap ideolojik amaçlı yazılmış küçük bir cep kitabı niteliğindedir. KarolosZahariadis-Yusuf Alp, Kıbrıs, Birikim Yay., Mart 1979, İstanbul, s. 6.

²⁷ Aydın Samioğlu ile 2 Aralık 2004 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

yayılmış bir örgüt değildir. KITEMB, EOKA gibi silahlı bir örgüt değildir. Gaye, yayımladıkları beyannamelerle halkın moralini yükseltmekti. Çevresi Sayın Dr. Fazıl Küçük ve Milli Parti'nin ileri gelenleriydi. Pek tabii Sayın Denктаş önde gelenlerden biriydi. Beyannameler şöyle basılırdı; Dr. Küçük teksirde çoğaltmak için hazırlanan (mumlu kâğıda) beyanname metnini geç vakitlerde bana verirdi. Yurttaki çocuklar yattıktan sonra beyannameyi teksir makinesinde çoğaltırdım ve Dr. Küçük'e odacı Ali Rıza Bey kanalıyla gönderirdim. Geç vakitlerde beyannameler dağıtıldı.

Yazarın sayfa 76 ve 77'de Dr. Fazıl Küçük'ü kastederek "EOKA'ya karşı örgütü genişletmeli ve silahlandırmalıydı ama nasıl? Türkiye böyle yasadışı bir etkinliğe yardımcı olur muydu?" yaklaşımı doğru değildir. Dr. Fazıl Küçük TMT faaliyetleri konusunda da son derece hassas davranmış, Türkiye'de bu faaliyetlerin Türkiye'ye dayandırılarak yapılması düşüncesi doğrudan Rauf R. Denктаş vasıtasıyla dönemin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'ya aktarılmış, Dr. Fazıl Küçük de TMT faaliyetleri başladıktan sonra uzun süre bu faaliyetlerden haberdar olmamıştı. Bunda Küçük'ün ihtiyatlı olmasının ötesinde siyasi lider olarak ön planda olmasının da etkisi bulunmaktadır. Bu noktada TMT'nin ortaya çıkışında söz ve fikir sahibi olan üç kişiden Dr. Burhan Nalbantoğlu ile Kemal Tanrısevdi'nin örgütlenme konusunda Rauf R. Denктаş'tan çok farklı düşünceler içinde oldukları da ortaya çıkar. Nalbantoğlu ve Tanrısevdi TMT örgütlenmesinin sadece Kıbrıs Türkleri tarafından organize edilmesi ve yürütülmesi yanında mali altyapının da Kıbrıs Türklerinden temin edilecek finansmanla yapılması fikrini savunurlarken Denктаş ise tamamen ve doğrudan Yunanistan'a yaslanmış EOKA karşısında profesyonel bir örgütlenmenin sadece Türkiye'nin desteği ve işbirliğiyle olabileceği kanaatindeydi. Bu noktada ortaya çıkan bir başka sıkıntılı husus ise Dr. Fazıl Küçük ile Dr. Burhan Nalbantoğlu arasındaki sürtüşme ve anlaşmazlıktır. Dr. Fazıl Küçük'le Dr. Burhan Nalbantoğlu arasındaki sürtüşme, Dr. Küçük'ün Dr. Nalbantoğlu'na güvenmemesi ve siyasi lider olarak çok daha temkinli davranma düşüncesinde olması nedeniyle bunun sonucunda TMT oluşumuyla ilgili hazırlık aşamasında Dr. Küçük'e haber verilmemesi ve Dr. Küçük'ün bir noktaya kadar hareketin dışında tutulması da ortaya çıkar. Bu sürtüşme süreci maalesef Kıbrıs Türklerinin özgürlük mücadelesi verdikleri yıllar içinde zaman zaman karakterler değişse de aralıksız devam edecek ve mücadelenin sekteye uğramasına neden olacaktır. Böylece 'Bu işin ancak silahla halledilebileceğine inanmış'²⁸ olan ve Kıbrıs'ta Türkiye'nin hamiliğinde bir teşkilatın kurulmasının elzem olduğu konusunda arkadaşlarıyla görüş birliğine varan²⁹ Rauf R. Denктаş, TMT ile ilgili anılarında o günleri şöyle anlatır;³⁰

"...Dr. Burhan Nalbantoğlu'yla konuştum. Silah işini Türkiye'ye havale etmek gerekir... Bu iş bu memlekette şahsi ihtirasların aleti olur... Kontrol edemeyiz ve zaten bu işi biz bilmeyiz. Bu işi ya Türkiye'ye mal ederiz ve Türkiye bizi örgütler, böylece Türkiye'ye karşı da sorumluluk içinde bu işi yürütürüz veya böyle başıboş bir yeraltı teşkilatı kuracaksınız bilirsiniz ki ben yokum..."

TMT'nin ilk Bayraktar'ı olan Alb. Ali Rıza Vuruşkan aynı görüşmede Dr. Fazıl Küçük'le ilgili olarak da '...Bir kere bu işin silahla halledilebileceğine inanan bir adam

²⁸TMT'nin ilk Bayraktarı Alb. Ali Rıza Vuruşkan'dan aktaran Derviş Manizade, a. g. e., s. 581.

²⁹ TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi merhum Nevzat Uzunoğlu ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne'de yapılan görüşme.

³⁰ Erten Kasımoğlu, a. g. e., s. 77.

olmadığı için, belli teşkilatı, yani toplum içinde silahlı bir yeraltı teşkilatı kurulmasını ileride, toplumun yönetilmesinde bir takım güçlükler çıkarabileceğini düşünüyordu. Kendisi bir otoritedir nihayet. Böyle bir teşkilat olursa kendi otoritesi sanki biraz düşecekmiş gibi düşünüyordu zannederim. Mesela bazı gazetelerde bir makale çıkar ‘Köylerde bilmem Ali Turan, baş kesenler türedi. Halka baskı yapılıyor, bilmem ne yapılıyor.’ diye şikâyet eden yazılar çıkardı. Vallahi hakikaten bir köyde böyle Ali Turan, baş kesen varsa, yapılıyorsa onu ancak bizim adamlarımız yapıyor. Doktor’a Rauf Bey vasıtasıyla ‘Doktor, böyle bir şey çıktı gazetelerinizde. Kimdir bunları söyleyin de, biliyorsunuz biz duruma hâkimiz, bu adamları terbiye edelim veya önleyelim.’ Doktor ‘Aman kardeşim mardeşim’ filan diye estek köstek söylerdi böyle. ‘Bundan sonra olmaz, yazılmıyor.’ diye söz verirdi. Bakarsınız 3 gün sonra tekrar bir şey çıkardı. Yani biraz şeydi. Kaprisliydi. Kaprisli adamdı. Rauf Bey daha şeydi...’’³¹ ifadesini kullanır.

Yazarın sayfa 94’de ve sayfa 105 dipnot 115’de Türk Mukavemet Teşkilatı’nın kuruluş günüyle ilgili olarak verdiği 27 Temmuz 1957 tarihi doğru değildir ve doğru olma imkânı da yoktur. Aynı yanlış yazar dipnot 94’de de yapmaktadır. Burada bahsedilen tarih TMT’nin kurucusu Dr. Burhan Nalbantoğlu, Kemal Tanrısevdi ve Rauf R. Denктаş tarafından yapılan ilk toplantının tarihidir ve o da 26/27 Kasım 1957’dir.³²

Yazarın bir sonraki sayfada belirttiği Denктаş’ın kod adının Toros, Dr. Küçük’ün de Ağrı olması da TMT’nin kuruluş sürecinde değil, daha sonradır. Yukarıda bahsedilen toplantı sonrasında herkesin dağılmasını müteakip evde Dr. Burhan Nalbantoğlu, Rauf R. Denктаş ve Mustafa Kemal Tanrısevdi kalırlar ve teşkilatın ismi TMT olarak belirlenirken Rauf R. Denктаş ‘**Mülayım**’, Kemal Tanrısevdi ‘**Nazım**’ ve Dr. Burhan Nalbantoğlu da ‘**Raci**’ kod ismini alırlar.³³ Turgut Özakman’ın aynı sayfada belirttiği bir başka durum ise “9 Eylül örgütü üyesi 4 Kıbrıslı Türk gencinin Küçük Kaymaklı’da bir kümesi bomba yapılacak atölye olarak hazırlamaları” ifadesinin yanlışlığıdır. Babası emekli ilkokul müdürü Mehmet Ülfet³⁴ ve küçük oğlu Orhun Akıncılar köyünde, kız kardeşi Sevim İngiltere’de, diğer kız kardeşi Taşkent de bir gezi için üç haftalığına Türkiye’de olduğundan Lefkoşa Reşadiye Sokak’ta bulunan Ulus Ülfet’in ailesine ait ev toplantılar yapmak, bildiri hazırlamak ve bomba yapımı için kullanılmaktadır. Ailenin eve dönecek olması sebebiyle çalışmalar Lefkoşa Reşadiye Sokak’taki bir başka eve aktarılır ve akşam Küçük Kaymaklı’daki eski bir evin kümesinde buluşmak üzere ayrılırlar. Orada buluşmuşlar; ancak bomba yapımı için Gardiyan Mustafa’nın evini³⁵ kullanmışlardır. Evde meydana gelen patlama sonrasında aldığı yara ve yanıklar yüzünden 1935 doğumlu 22 yaşındaki İsmail Beyoğlu hemen o anda hayatını kaybederken 5 gün komada kalan 1930 doğumlu 27 yaşındaki Ulus Ülfet ve 1942 doğumlu ve grubun içindeki en genç kişi olan 15 yaşındaki Mustafa Ertan Celal de kurtarılamaz ve 5 Eylül 1957 tarihinde hayatlarını kaybederler.³⁶ Lefkoşa Genel Hastanesi’nde yatmakta olan Mustafa Celal Ertan saat 12.15 sularında, askeri hastanede yatmakta olan Ulus Ülfet ise saat 16.30’da

³¹TMT’nin ilk Bayraktarı Alb.Ali Rıza Vuruşkan’dan aktaran Derviş Manizade, a. g. e., s. 581.

³²KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı merhum Rauf R. Denктаş ile 8 Temmuz 2003 tarihinde Lefkoşa’da yapılan görüşme.

³³Akkurt, Aydın, Türk Mukavemet Teşkilatı 1957–1958 Mücadelesi, İstanbul, 1999, s. 38.

³⁴Türk Cemaat Meclisi Sosyal İşler Dairesi, Şehitler Albümü, Lefkoşa, 29 Mayıs 1963, s.7.

³⁵Mehmet S. Emircan, Ulusal Varoluş Mücadelemiz, Şiirler-3, KTMD Yay., s.48-53.

³⁶Halkın Sesi, 6 Eylül 1957.

hayatını kaybeder.³⁷ 1941 doğumlu 16 yaşındaki Kubilay Altaylı da 7 gün boyunca hastanede kalmasına rağmen kurtarılamaz ve 7 Eylül günü hayatını kaybeder. İngiliz idaresi ise yaptığı açıklamada söz konusu patlamanın meydana geldiği evde 11 bomba, 20 kilo barut ve 60 kadem uzunluğunda fitil bulunduğunu açıklar.³⁸ İngiliz yetkililer bulunan bomba sayısını daha sonra 16 olarak açıklar.³⁹ Evde ayrıca avludaki kümesin arkasında ve tavan arasında da patlayıcı madde bulunur.⁴⁰ İngilizler evi daha sonra bomba fabrikası olarak niteleyeceklerdir.⁴¹ Olayın ortaya çıkmasıyla beraber Lefkoşa'nın Rum Belediye Başkanı Dervis de İngiliz idaresinden 'Bir Türk bomba imalathanesinin meydana çıkarılmasına ve son zamanlarda dağıtılan tahrik edici Türkçe beyannamelere' dikkat çekilerek iki toplum arasındaki 'kardeşçe' münasebetlerin bozulmasını önlemek amacıyla sert tedbirler alınmasını talep eder.⁴² Kaymaklı Türk Spor Birliği Sekreteri ve "temiz karakteri ve milliyetçiliğiyle temayüz etmiş olan"⁴³ İsmail Beyoğlu'nun kardeşi Ali Beyoğlu ile havaya uçan ve "Gardiyan Mustafa'nın evi"⁴⁴ olarak bilinen binanın sahibi yardımcı polis Mustafa Onbaşı da İngiliz polisi tarafından tevkif edilir.⁴⁵

Yazarın aynı sayfada Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu'na atıfta bulunarak yazdığı süt çiftliği alınması hususu hemen ardından gelen 1957 Ekim seçimleri konusuyla kronolojik uyum içinde değildir. Süt-Bar, Beşparmak Dağları'nda bulunan 9 dönümlük bir araziye sahip bir süt çiftliğidir. 1922 yılında Singapur'dan dönüşte babası tarafından faizcilerden borçlanmak suretiyle alınan bu araziye İngiliz vatandaşı Newman daha sonra Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu (KTKF)'na satacaktır. Çiftlikte o gün itibarıyla 57 yavrusuz inek bulunmaktadır. Tesis KTKF'nun bu alandaki ilk tesisi unvanına da sahiptir.⁴⁶

Yazarın sayfa 88'de Kasım 1957 sonunda Dr. Fazıl Küçük ve Denктаş tarafından Ankara'ya yapılan ziyaret sırasında TMT'nin elinde bulunan silahlarla ilgili olarak belirttiği "Borulardan yapılan el bombaları, sopaları, bir de makineli tüfekleri vardı." ifadesi yanlıştır. Rauf R. Denктаş o günleri "**Kıbrıs'ta 1955-58 yıllarının mücadelesi ve mukavemeti 13 tabanca ile yürütülmüştü.**"⁴⁷ cümlesiyle açıklar. Rauf R. Denктаş'ın da belirttiği üzere TMT öncesi dönemde Kıbrıs'ta Volkan, Karaçete, Dokuz Eylül gibi örgütlenmelerin bulabildikleri ve sahip oldukları silahların sayısı ancak iki elin parmakları kadardır ve bu silahların toplamı 10 adedi 9 mm, 3 tanesi de 11.43 mm olmak üzere 13 olarak belirlenmiştir. Bu silahlar Lefkoşa'da bulunan 9 mm Luger, 11.43 mm Colt, 9 mm Beretta, 9 mm Colt, Kandı köyünde bulunan 2 adet 9 mm tabanca, Tatlısu'da bulunan 9 mm Beretta, Lefkoşa'da 11.43 mm

³⁷ A. g. g., 6 Eylül 1957.

³⁸ Cumhuriyet, 2 Eylül 1957.

³⁹ Halkın Sesi, 4 Eylül 1957.

⁴⁰ Cumhuriyet 2 Eylül 1957.

⁴¹ Cumhuriyet, 7 Eylül 1957.

⁴² Halkın Sesi, 7 Eylül 1957.

⁴³ Cumhuriyet, 2 Eylül 1957.

⁴⁴ Mehmet S. Emircan, Ulusal Varoluş Mücadelemiz, Şiirler-3, KTMD Yay., s.48-53.

⁴⁵ Cumhuriyet, 2 Eylül 1957.

⁴⁶ Nacak, 28 Ağustos 1959.

⁴⁷ Rauf R. Denктаş, "Cevdet Sunay ve Kıbrıs Türkleri", Belge Dergisi, 19 Haziran 1982, s. 8-9. Ayrıca Rauf R. Denктаş'ın KKTC'nin kuruluşu dolayısıyla yaptığı konuşma. Söz konusu konuşmanın da bulunduğu videokaset Bayrak Radyo Televizyon Kurumu tarafından çoğaltılarak ilgili kurum ve kuruluşlara dağıtılmıştır. BRTK Arşivi

Remington, Celya'daki 9 mm Luger, Dilekkaya'da bulunan 11.43 mm Colt, Tremeşe köyündeki 9 mm Browning ve Gönendere'deki 9 mm Smith Wesson silahtan ibarettir. Bunların arasında da makineli tüfek yoktur. Aynı sayfada Denктаş ve Küçük'ün Erenköy ve Yeşilirmak köylerini silah kaçakçılığı için örgütlenme düşüncesinden bahsedilmektedir ki böyle bir durum Vehbi Mahmutoglu'nun Erenköy'den silah getirmek için Anamur'a gelişine kadar hiç kimsenin düşünmediği bir husus olmuştur. Bu durum sayfa 104'de bir kere daha karşımıza çıkar ve yazar Dr. Küçük'le Denктаş'ın adaya silah nakli konusunda Erenköy ve Yeşilirmak köyleri hakkında Türkiye'de devlet yetkililerine bilgi verdiklerini aktarır. Böyle bir durum hiç söz konusu olmamış, adaya nakledilecek silahların nereye çıkartılacağından ziyade nasıl nakledileceği asıl sorun olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca TMT'nin Türkiye tarafından resmen desteklenmesi sürecinin başladığı günlerde bu konunun Genelkurmay Seferberlik Tetkik Kurulu Başkanı Tümgeneral DanişKarabelen tarafından Binbaşı İsmail Tansu'ya bahsedilmesi sırasında Binbaşı Tansu'nun araç ve gereçlerin Mersin'de ve Anamur'da depolanabileceği yönünde bir fikrinin olması da söz konusu değildir.

Yazar sayfa 106'da ve sayfa 112'de **“Ankara yakınlarındaki Zir'de terk edilmiş, gözlerden uzak bir poligon arazisi vardı.”** demektedir ve TMT mensuplarının Türkiye'deki eğitimi için bu poligon arazisinin hazırlanacağını belirtmektedir. Burası bir poligon değil Tarım Bakanlığı'na ait kullanılmayan bir çiftliktir. TMT mensuplarının eğitiminin yapılacağı asıl kamp ise Ankara-Sincan (şimdi Yenikent) yakınlarındadır ve şehre yaklaşık 40 kilometre mesafede bulunan bu kamp Zir köyünde kurulur. Eğitim maksadıyla kullanılmak üzere yeniden düzenlenecek olan tesis Tarım Bakanlığı'na ait terkedilmiş bir çiftliktir ve söz konusu çiftlik Tarım Bakanlığı'ndan alındıktan sonra Kıbrıs'tan 20–25 kişilik gruplar halinde TMT mensupları eğitim için buraya gelmeye başlar;⁴⁸

“Zir Kampı, Ziraat Bakanlığı'ndan alındıktan sonra karakol haline getirildi. Bizim için son derece uygun bir kamp haline getirildi. Kıbrıs'tan eğitim için gelen gençler de buraya gelerek sanki karakolda görevliler gibi elbiselerini değiştiriyorlar ve hiç kimsenin haberi olmadan burada eğitimlerini tamamlıyorlardı. Kampta bu eğitim görenlere iye, ibate ve barınakla ilgili değişik hizmetler vermek üzere bir de birlik bulunuyordu.”

Yazar Zir'de yapılan eğitimlerle ilgili olarak **“Keskin nişancılar yetiştirmeye önem veriliyordu.”** demektedir. Bu kampın kurulma amacı keskin nişancı yetiştirmek değildir ve böyle bir ihtiyaç da olmamıştır. Bu eğitimlerde temel askerlik öğrenen TMT mensubu Kıbrıslı Türk gençleri ayrıca silah bakımı, telsiz kullanımı, yön bulma, temel yakın dövüş sanatları eğitimi, yürüme, izleme, takip gibi konularda eğitildikten sonra tekrar Kıbrıs'a dönerler.⁴⁹ TMT Mağusa bölge sorumlusu Necati Kovanbey ise Türkiye'de yapılan bu eğitimi “Ham karargâh eğitimi“ olarak isimlendirir.⁵⁰ Zir'de verilen eğitim sırasında eğitime gelen personel açlığa tahammül konusunda da eğitimden geçirilir. Ayrıca geceleyin karanlık bir bölgede bırakılmak, mezarlık gibi تنها ve nispeten insanı rahatsız eden şartlarda araziye veya ormana götürülerek burada cesareti, stres ve panik duygusu test edilir, dayanıklılık testinden geçirilerek bütün gün

⁴⁸ Emekli Albay İsmail Tansu ile 23 Kasım 2002 tarihinde Ankara'da yapılan görüşme.

⁴⁹ Emekli General Kamil Önceler, “TMT ve Mücahide Güven”, Mücahit dergisi TMT Özel Sayısı, Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği, Lefkoşa, 1 Ağustos 1998, s. 19.

⁵⁰ TMT Mağusa Bölge Sorumlusu Necati Kovanbey'den aktaran Mücahit Komutanları Derneği, Sancaktan Gaziliğe Mağusa, Mücahit Komutanları Derneği Yay., Mağusa, Şubat 2001, s. 35.

arazide kalmaları sağlanır ve bunun ardından da gece eğitimlerine dâhil edilerek birliğe ancak sabaha karşı ve “40 kişiysek bunların 25-30’u yorgunluktan patır patır dökülerek”⁵¹ dönülür ve ayrıca yön bulma eğitiminden geçirilirler.⁵² Teorik derslerle gizli harekâtın inceliklerinin öğrenilmesinden sonra tatbiki eğitimler ve atış eğitimleri yapılır ve eğitim süresinin sonunda sivil kıyafetlerle “Kıbrıslı turistler” tekrar Kıbrıs’a dönerler. Tek bir kampın yeterli olmaması sebebiyle Eylül 1959 tarihinden itibaren faaliyete geçen Antalya- Kemer yolu üzerinde orman içerisinde askeri kampa gelen Kıbrıs Türkleri 1 aylık eğitim sonrasında adaya dönerek burada yeni eğitime alınanların eğitimlerine yardımcı olurlar.⁵³ Bu kampın komutanı Binbaşı Şadi Demirbilek’tir ve kampın lojistik desteği Albay Naim Tan’ın komutanlığını yaptığı Eğirdir Dağ Komando Okulu Komutanlığı tarafından karşılanmaktadır.⁵⁴

Yazar sayfa 107’de ayrıca TMT lideri Albay Rıza Vuruşkan’ın 1 Ağustos 1958 Cuma günü Lefkoşa Havalimanı’na geldiğini belirtmektedir. Bu tarih de doğru değildir. Albay Rıza Vuruşkan’ın adaya gelişi sonrasındaki gelişmeleri Osman Örek, 15 Şubat 1979 tarihinde Rıza Vuruşkan’ın vefatı üzerine gazetelere yaptığı açıklamalarda anlatır;⁵⁵

“Onunla 1958 Temmuz’unun son Pazar günü Girne sahilinde Ozanköy’ün Üçüncü Mil diye bilinen bölgesinde tanışmıştık. Sayın Dr. Küçük’le birlikte Celal Mustafa’nın moteline kalıyorduk. Yardımcısı Necdet Bey’le birlikte bir gün önce sessiz sedasız adaya banka müfettişi olarak ulaşmışlar ve ertesi gün Sayın Dr. Küçük’ü ziyarete ve bir çalışma yemeğine gelmişlerdi.”

Yazarın aynı sayfada verdiği TMT lideri Albay Rıza Vuruşkan’ın özel olarak yapılmış bir bavul taşıdığı, bavulun altındaki gizli bölmede tabanca ve mermilerin saklandığı, Albay Vuruşkan’ın arkadaşlarının da aynı şekilde tabancalarını gümrükten bu şekilde geçirdikleri bilgisi de tamamen hayal mahsulüdür. TMT komuta kademesi ne böyle özel yapılmış bavullar taşımışlar ne de bu bavullarda adaya silah getirmişlerdir. Örneğin bu dönemde Dışişleri Bakanlığı’nın Dışişleri Bakanlığı kuryeleri aracılığıyla ve içi kurşun kaplı bavullarla adaya silah gönderme fikri TMT tarafından pek sıcak karşılanmamış ve yürürlüğe konulmamıştır.. Yazar aynı konuya sayfa 156’da da değinmekte ve TMT’nin Albay Vuruşkan sonrasında TMT’nin komutanlığını yapan Albay Kenan Çoygun’la ilgili olarak da “Özel yapılmış bir bavula ihtiyacı olmamıştı. Dönerler tabancalarını TMT karargâhına bırakıyorlardı.” demektedir ve bütün bunlar da hayal mahsulüdür. Yazarın aynı sayfada TMT’nin gerektiği takdirde üniformalı olarak açığa çıkacağı ve bu konudaki çalışmaların yavaş ilerlediği bilgisi de yanlıştır. TMT’nin nispeten gizliliğini ortadan kaldırarak düzenli ordu haline gelme faaliyetleri ancak 21 Aralık 1963 sonrasında gerçekleşmiştir. Yazarın aynı şekilde Albay Vuruşkan’ın evinde suların aktığı ve telefonunun da bağlanmış olduğu konusunda verdiği bilgi de yanlıştır. Eşyle beraber TMT içerisinde çalışan ve Rıza Vuruşkan’ın adaya gelmesinin ardından Lefkoşa’da Arap Ahmet Mahallesi’nde onun tek başına kiraladığı eve çok yakın bir evde oturan bir TMT mensubu ise onun kim olduğunu bilmemekle beraber bir farklılık olduğunu düşünmeye başlar ve Banka Müfettişi olarak Lefkoşa’ya gelen bu kimsenin farklı ve

⁵¹ TMT Mağusa Sancağı mensubu Mert kod isimli Necmi Gençay ile 27 Temmuz 2005 tarihinde Gazi Mağusa’da yapılan görüşme.

⁵² Adı geçen görüşme.

⁵³ Erdoğan Balcılar ile 15 Temmuz 2003 tarihinde Lefkoşa’da yapılan görüşme.

⁵⁴ İsmail Tansu, *Aslında Hiç Kimse Uyumuyordu*, Minpa Matbaacılık, Ankara, s. 105.

⁵⁵ Halkın Sesi, 17 Şubat 1979.

ayrıcalıklı bir takım görevleri olabileceğini düşünür. TMT'ye yıllarca hizmet ettikten sonra bugün Lefkoşa'da inzivaya çekilerek çocukları ve torunlarıyla sakin bir hayat yaşamaya çalışan bu karı-koca daha sonraki yıllarda Rıza Vuruşkan ve ailesinin en kadim dostları arasına girecek ve Vuruşkan'ın Türkiye'ye dönmesinden sonra da dostlukları devam edecektir. Bu çalışmayla ilgili olarak kendilerine yapılan görüşme isteğini büyük bir içtenlik ve nezaketle kabul eden bu yaşlı karı-koca araştırmacıyı da aynı sıcaklıkla karşılama adına rağmen maalesef o sıkıntılı mücadele yıllarını hatırlayan kocanın gözleri dolu dolu bir şekilde son derece duyulanmasının ardından ani kalp rahatsızlığı nedeniyle üzücü bir olay da yaşamak zorunda kalırlar. Bu yaşlı TMT mensubunun hakikaten son derece zarif, ince ve çok iyi bir eğitim gördüğü bilinen kibar karısı tarafından karşılanan araştırmacıya “Biz verilen görevi yerine getirdik ve vatanımız için mücadele ettik. Şan, şöhret peşinde koşan insanlar değiliz. Lütfen bizim isimlerimizi yapacağımız araştırmada kullanmayınız.” ricası üzerine bu çalışmada onların isimlerine yer verilmemiştir. TMT lideri Vuruşkan'ın gizli bir görevle adaya geldiğini nasıl anladıkları konusunda sorulan bir soruya ise TMT mensubu bu kadın “O dönemde Kıbrıs'ta isteyen herkesin öyle kolayca evine telefon bağlatması mümkün değildi. Vuruşkan Albay geldikten iki gün sonra evine telefon hattı çekilince biz kendisinden şüphelenmeye başlamıştık.” cevabını verir ve ne kadar dikkatli bir gözlemci olduğunu da gösterir.⁵⁶

Bu arada yazar terminoloji ile ilgili de bir hata yapmakta ve TMT mensuplarını kitabının çeşitli sayfalarında Mücahit olarak nitelendirmektedir. 21 Aralık 1963 Kanlı Noel dönemine kadar TMT mensupları TMT'ci, Teşkilatçı veya Mukavemetçi olarak adlandırılmaktadır. Mücahit ifadesi ise TMT'nin ilk defa cephe savaşına girdiği ve kendisini kısmen deşifre ettiği Kanlı Noel sonrasında kullanılmaya başlanır ve Türkiye'nin yardımları sonrasında TMT küçük bir ordu yapılanması içerisine girer. Yazarın sayfa 107'de belirttiğinin aksine “az da olsa bir ücret almaları” ise 1963 sonrasında gerçekleşecektir. Sayfa 109'da kronolojik sıralama yanlışları bir kere daha söz konusu olmaktadır ve yazar 4 Ağustos 1958'de EOKA'nın ateşkes kararını verdikten sonra Grivas'ın rütbesinin albaylığa yükseltildiğini belirtir. Bu durum 1959 yılında olmuştur ve yazar bu bilgiden sonra bir kere daha 1958'e dönerek Vehbi Mahmutoğlu'nun Türkiye'ye silah getirmek için gitme hazırlıklarından bahseder. Yazar aynı sayfada Antalya-Mersin il sınırındaki Kaledran bölgesinde kıyıya çıkan Vehbi Mahmutoğlu ve iki arkadaşının karakol komutanına EOKA'ya karşı mücadele etmek için silah almaya geldiklerini söylediğini ve bunu saklamadığını belirtir. Oysa Vehbi Mahmutoğlu sorgulanmak üzere Adana'ya götürülünceye kadar adadan kaçış ve Türkiye'ye geliş gayelerini EOKA teröründen korktukları için kaçtıkları şeklinde belirtmiştir;⁵⁷

⁵⁶Kendisine Baf'a götürmesi için teslim edilen son derece önemli bazı belge ve bilgileri dağ yollarından geçerek ve yollarda İngiliz barikatlarını, EOKA kontrollerini aşarak götürmeye çalışan bu TMT mensubu cesur kadın Trodos Dağları üzerinden kendi kullandığı arabasıyla ve yalnız başına yol alırken dağ yolunun İngilizler tarafından kesildiğini fark eder ve arabasını yoldan çıkartarak ormanda ilerlemeye çalışır; ancak bu o kadar da kolay olmayacaktır ve arabasını bir ağaca çarparak durdurmak zorunda kalır. Arabasından iner ve en yakın Türk köyündeki TMT yetkililerini bulmaya çalışır. Her şey buraya kadar bir noktada normal gibi görünmektedir; ancak bu TMT mensubu kadın hamiledir ve arabadan çıktığında doğum neredeyse başlamak üzeredir. O sıkıntılı anda bile aklından geçen tek düşünce ne pahasına olursa olsun kendisine teslim edilen emaneti güvenli ellere teslim etmektir. Büyük bir acı, sıkıntı ve stres içerisinde dağda ve tek başına kaçmaya çalışır ve emaneti en yakın köydeki TMT mensubuna teslim ettikten hemen sonra aynı köyde doğumunu da gerçekleştirir.

⁵⁷ Vehbi Mahmutoğlu ile 10 Temmuz 2009 tarihinde Yeni Erenköy'de yapılan görüşme.

“...Üçümüz da kaldık onda 2–3 gün. Telefon gelir haydi Adana, Mersin ister bizi. Sandal orda Anamur’da bağlı. Üç asker verir bize, bir da kamyon, yallah Mersin’e. Orada (Anamur’da) siyasi mülteci olduğumuzu söyleyince Mersin’e gönderildik. Sonunda karşımda vali yardımcısını görünce siyasi mülteci olmadığımızı, Türkiye’ye silah almak için geldiğimizi anlattım. Bize büyük ilgi gösterdi ve Adana’ya telefon etti. Eh Vehbi Bey der başa, Vehbi Mahmut der başa, sensin der. Ee nedir yahu? Dedim her gün 1 kişi, 3 kişi, 5 kişi, köyümde silah yok, mermi yok, adam yok, adam öldürülürler. N’apacayık? Geldik böyle anavatana da yerleşelim. Tamam dedi vali muavini, ben size bir şeyler uydurayım da, yardım edeyim de galın dedi. Hatta bunda da galırsınız yahut da Ankara’da, İstanbul’da, istediğiniz yerde. Yok dedim gendine, biz burada galacayık diye gelmedik. Biz göçmenik ya burada galacakdeğilik. İsterik dönelim geri. Durdu baktı yüzüme bir. Yav be gardaş dedi başa sen demedin göçmenim diye? Eee göçmenim ama gorktum da geldim. Geldin der başa da sen geri giden, bu ne biçim iş der başa. Eee dedim köyümde silah yok, n’apacayım? Ama der geldiğinde silah alacan? Gözleri akdı, kalktı yerinden beni kucakladı. Elimden ne gelirse yapacağım. Canım kurban olsun sizlere der başa...”

Sayfa 111’de belirtilen “TMT tarafından Mersin-Anamur yolunun 6. kilometresindeki jandarma karakolu yanındaki” olarak belirtilen noktada jandarma karakolu yoktur. Burası Anamur Kalesi veya Mamure Kalesi olarak bilinen noktadır ve Vehbi Mahmutoğlu ile 2 arkadaşı Adana’da yapılan sorguları sonrasında Anamur’a getirilirken Anamur’a 6 kilometre mesafedeki bu noktada konaklamışlardır. Onun dışında Kıbrıs’a götürmek üzere silahları yükledikleri nokta ise halen Mersin’in Bozyazı ilçesi sınırları içinde kalan Yoğunduar Orman Bölge Deposu⁵⁸ bölgesidir ve bahsedilen gözlerden uzak koy da buradadır.⁵⁹ Yazarın sayfa 125’de TMT için Kıbrıs’a silah nakletmek üzere satın alınan ve adı daha sonra Elmaz⁶⁰ olarak değiştirilen Kosal teknesinin Ozanköy’de karaya yanaşmasının ardından parola teatisinin “Anıtkabir” olduğunu belirtmesi de yanlıştır. Bu parola uygulaması Anıtkabir’e ait bir kartpostalın ikiye ayrılmış parçalarının bir araya getirilmesi suretiyle yapılmaktadır⁶¹ ve denizde sözlü olarak hiç uygulanmamıştır. Denizdeki uygulama ise çok sık olmamakla birlikte ‘Rast gele Akdenizli. Deniz nasıl?’ ve ‘Rast gele Karadenizli. Deniz elmas gibi.’ şeklindedir,⁶²

Bana tekneyi verdiler ve ‘Falan saatte kuzeye doğru hareket edeceksin. Mümkünse gelecek olan gemiyle buluşacaksın ve aranızda bir parola teati edilecek. O sana ‘Rast gele Akdenizli. Deniz nasıl?’ diyecek. Siz de ona ‘Rast gele Karadenizli. Deniz elmas gibi.’ diyeceksiniz. O gelen geminin ismi de Elmas’tı. Güya biz balıkçıyız ve balık

⁵⁸ Kemal Abdullah (Sahilboyu) ile 16 Kasım 2003 tarihinde Girne’de yapılan görüşme.

⁵⁹ Adı geçen görüşme

⁶⁰ Teknenin isminin Elmaz olarak değiştirilmesi Kıbrıs Türk mücadelesi tarihinin ilk şehidi olarak kabul edilen ve Vehbi Mahmutoğlu ile birlikte Erenköy-Anamur arasında balıkçı teknesiyle Akdeniz’i geçmek suretiyle adaya silah taşıyan AsafElmaz’ın bir seferinde denizde kaybolması ve hayatını kaybetmesinin ardından gerçekleştirilmiştir. Elmas olarak bilinmesine rağmen bu yanlış bir kullanımdır ve isim AsafElaz’dır.

⁶¹ Kemal Abdullah (Sahilboyu) ile 27 Temmuz 2003 tarihinde Girne’de yapılan görüşme.

⁶² TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi merhum Nevzat Uzunoğlu ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne’de yapılan görüşme

avlıyoruz. Bu parola teatisinden sonra sahilin emniyette olduğunu anlayacaklar ve koya girerek baştankara yapacaklar.

Yazar sayfa 127 ve 128’de Türkiye’den Kıbrıs’a TMT adına silah taşıyan Ordu Perşembeli Ahmet Oğuz Kotoğlu, Ordu Medreseönu köyünden Reşat Yavuz ve Astsubay Ali Levent’ten oluşan üç kişilik ekip yönetimindeki tekneyle ilgili bilgi verirken de vahim yanlışlıklar yapmaktadır. Öncelikle tekne 17 Ekim 1959 değil, 18 Ekim’i 19 Ekim’e bağlayan gece yola çıkmıştır.⁶³ Ayrıca tekne Taşucu’ndan değil Anamur’dan yola çıkmıştır⁶⁴ ve tekne dikkati çekmemek için zaman zaman Mersin ve Taşucu’nda değil, sadece Mersin’de demirlemiştir. Tekne bu son seferinde Girne’nin doğusuna doğru değil Mağusa yakınlarındaki Balalan (Bladanisso) köyüne doğru ilerlemektedir.⁶⁵ Teknenin İngiliz askerleri tarafından tespit edilmesinin ardından telsizin lastik bota aktarılması gibi bir durum da söz konusu olmamıştır. Reşat Yavuz ve Ali Levent teknedeki lastik botla ayrılmışlar; ancak Ahmet Oğuz Kotoğlu teknedeki ayrılmayı reddetmiştir. Tekne halen Balalan köyü açıklarında deniz dibindedir ve o günün şartları içerisinde İngilizler tarafından çıkartılması da mümkün olmamıştır. Yazarın sayfa 143’de Kıbrıslı Türklerin Milli Mücadele Günü olarak “kutladıklarını” belirttikleri gün ise kutlama değil, aksine bir anma günüdür;⁶⁶

“...7 Haziran gününün Şehitler Günü olmadığını öne süren Emin Dırvana’nın bu iddiası da ötekiler gibi hayal mahsulüdür. Zira 7 Haziran, Türk Cemaat Meclisi’nin ittifakla verdiği bir kararla Şehitler Günü kabul edilmiş ve bu karar Kıbrıs devletinin resmi gazetesinde yayımlanmıştır. 1958 yazında cereyan eden olayları 6/7 Eylül’e benzetmesini bugün adada kahramanca çarpışmakta olan Türk mücahitlerine sürülmek istenen bir leke, kara bir iftira telakki eder, arkadaşlarımı bundan tenzih ederek sözlerini kendisine iade ederim. Bugün St. Hilarion’da, Lefkoşa’da, vesaire yerlerde çarpışan mücahitler 6 yıl önce Rum tecavüzlerine yine karşı durmuş 1958 mücahitlerinin ta kendileridir. ‘O gün Türklerden ölen falan da yoktur.’ diyen Dırvana en hafif tabirle yalan söylüyor ve ayıp ediyor. Zira 7 Haziran sadece o günde ölenler için değil, bütün yaz boyunca hayatlarını kaybedenler için bir anma günüdür. Bu şehitlerin sayısı ise 90 civarındadır...”

Turgut Özakman’ın sayfa 145’de Makarios’la ilgili olarak 18 ve 22 Ekim 1962 tarihlerinde ölen EOKA mensupları adına açılan heykellerin önünde konuşmalar yaptığı ifadesinde de ikinci tarih yanlıştır. Makarios 22 Ekim 1962 değil, 29 Ekim 1962 günü Markos Dragos anısına Lefkoşa’nın Rum tarafında Baf Kapısı yakınlarında açılan heykelin önünde bir konuşma yapmıştır. Sayfa 148’de 27 Mayıs 1960 sonrası dönemle ilgili olarak bilgi verilirken “TMT merkezi değiştirme süresi geldiği için bayraktarlığa bakan subayı geri çağırıldı.” denilmektedir. TMT’de Bayraktar olarak görev yapan askeri personel 1967 sonrasında rutin ve süresi belli bir dış görev gibi Kıbrıs’ta görev yapmışlar, 1958–1967 sürecinde ise burada belirtildiği gibi değiştirme süresi gibi bir durum söz konusu olmamıştır. 27 Mayıs 1960 sonrasında görevden alınan Seferberlik Tetkik Kurulu (STK) Başkanı

⁶³ Merhum Ahmet Oğuz Kotoğlu ile 16 Mart 2006 tarihinde yapılan görüşme.

⁶⁴ Adı geçen görüşme

⁶⁵ Ahmet Oğuz Kotoğlu ile 16 Mart 2006 tarihinde yapılan görüşme.

⁶⁶ Fuat Veziorğlu tarafından hazırlanan ve Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu’na teslim edilen rapor. KTMA, KTKF Arşivi, A.2/24–16

DanişKarabelen'in yerine bu göreve atanan Emekli Kurmay Albay Faruk Ateşdağlı⁶⁷, Lübnan'da yurtdışı göreve başlayıncaya kadar fazla müdahaleci bir tavır takınmadan bu görevi üstlenir. DanişKarabelen'in en büyük yardımcısı Binbaşı İsmail Tansu da 2 Eylül 1960 tarihinde emekliliğini isteyerek görevden ayrılır ve yerine 1937 devresi Kara Harp Okulu mezunu Kurmay Binbaşı Şaban Başsoy getirilir.⁶⁸ Kıbrıs'ta TMT'nin ilk Bayraktarı olarak görev yapan Albay Rıza Vuruşkan da bundan birkaç ay sonra başka bir göreve tayin edilerek Kıbrıs'tan geri çağırılır.⁶⁹ Böylece TMT'nin Ankara ayağında beyin rolü oynayan ve 1 numaralı isim olarak nitelendirilebilecek DanişKarabelen'in görevden alınması, ardından STK Lojistik Şube Müdürü olan ve TMT organizasyonunda 2 numaralı rolü üstlenen Binbaşı İsmail Tansu'nun emekliye ayrılması ve son olarak da Albay Rıza Vuruşkan'ın Kıbrıs'tan geri çekilmesi TMT faaliyetlerine moral-motivasyon, faaliyetlerin devamlılığı ve Kıbrıs'taki çalışmalar açısından ard arada üç darbe birden vurur. 27 Mayıs 1960 sonrasında Albay Rıza Vuruşkan'dan boşalan TMT'nin Bayraktarlık görevine ise doğaldır ki hiç de yabancı olamayan birisi geçecek ve 26 Eylül 1960 tarihinden itibaren Mustafa Kaya Dağlı kod adıyla görev yapan Şefik Karakurt adada Bayraktar olarak göreve başlayacaktır.⁷⁰ MağusaSancağı'nda görevli Binbaşı Şefik Karakurt'un kendi kurallarını uygulayacak bir hal çizmesi esasında Bayraktarlığı da, Bayraktar Rıza Vuruşkan'ı da son derece rahatsız etmektedir ve bu konuyla ilgili şikâyetlerini Bayraktar Vuruşkan en azından sözlü olarak Bnb. İsmail Tansu'ya da bildirmiştir; ancak kendi seçip götürdüğü bir personelin geriye çekilmesi yolunda bir teklifte bulunmayı askeri anlayışına ters kabul ettiğinden onun geri çekilmesine de sebep olmaz. İlginçtir ki 27 Mayıs 1960'ın hemen ardından söz konusu Binbaşı ise Milli Birlik Komitesi içerisindeki yakın dostları vasıtasıyla Bayraktar Vuruşkan'ın görevden alınmasını ve önce Ankara'ya, oradan da Eğirdir Dağ ve Komando Okulu'na çekilmesine sebep olur. Ancak bu geçiş dönemi gerek TMT askeri kanadında gerekse Ankara yönetiminde epeyi sıkıntılı geçecektir.⁷¹ 1958-1967 sürecinde TMT Bayraktarı olarak görev yapan Ali Rıza Vuruşkan, geçici olarak bu görevi bir süre üstlenen Şefik Karakurt ve 1962-1967 döneminin Bayraktarı Kenan Çoygun süresi geldiği için geri çağırılan değil, olağanüstü şartlarda görev yapan ve olağandışı görevden alınan komutanlardır.

Yazarın sayfa 156'da Alb. Vuruşkan sonrasında 2 yıllık bir boşluğun ardından 1962 yılında göreve başlayacak Alb. Kenan Çoygun'un Kıbrıs'a gitmeden önce Alb. Vuruşkan'la görüşüp geniş bilgi aldığı ifadeleri de tamamen hayal mahsulüdür ve bunu gösteren hiçbir belge söz konusu değildir. Turgut Özakman tarafından sayfa 157'de belirtilen "**Beşparmak**

⁶⁷ "...1931 yılı Harp Okulu mezunu olup Kurmay Albay iken nasıl bir tartışmaya düşmüşse yaşadığı tartışma sonrasında emekliliğini isteyerek generallik sırasındayken hizmetten ayrılmış... Ateşdağlı ordu subayları arasında sevilen, sayılan bir kimseydi. Atatürk ve cumhuriyet tutkunuydu. Ordu subaylarından ondan genç olanlar, hatta bazı sivil kişiler kendisine Faruk Ağabey diye hitap ederlerdi. Kurtuluş Savaşı gazilerinden Yarbay Atif (Ateşdağlı)'ın oğluydu. . 27 Mayıs harekâtından sonra Faruk Ağabey bir hafta kadar kayboldu. Sonra bakanlığa döndü. Beni de ziyarete geldi. STK denilen, sonradan adı Özel Harp Dairesi'ne çevrilen bir gizli örgütün başına getirilmiş..."İsmail Hakkı Oğuz, Ağla Yüreğim, İstanbul, Mart 2007, s.365.

⁶⁸ Emekli Albay İsmail Tansu ile 23 Kasım 2002 tarihinde Ankara'da yapılan görüşme.

⁶⁹ KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı merhum Rauf R. Denктаş ile 8 Temmuz 2003 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

⁷⁰ Emekli Albay İsmail Tansu ile 23 Kasım 2002 tarihinde Ankara'da yapılan görüşme.

⁷¹ KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf R. Denктаş ile 8 Temmuz 2003 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

Dağı'nın hemen güneyinde, yol üzerinde Boğaz adlı bir köy vardı." ifadesi de Boğaz isimli bir köy olmaması nedeniyle yanlıştır. Boğaz bir köyün değil fakat Girne ile Lefkoşa arasındaki coğrafi bir bölgenin ismidir. Eğer bir köyden bahsediliyorsa bu muhtemelen Boğazköy olacaktır. Yazarın sayfa 157'deki **"Bazı kritik yerlere silah ve cephaneyi Selahattin Sonat götürüyordu."** cümlesi en azından eksiktir ve yanlış anlamalara açıktır. Kıbrıs Türklerinin Kuvayı Milliyesi olan TMT mücadelesinde yaşlısı genci, öğretmenler, polisler, köylüler, devlet dairelerinde çalışanlar, postacılar, taksi şoförleri, zenginler, fakirler, her seviyede sosyal statüye sahip insanlar, kısacası herkes elinden gelenin fazlasını yapmaya gayret göstermiştir. Dolayısıyla burada sadece bir kişinin isminin belirtilmesi bu mücadeleye katkıda bulunanlara karşı bir haksızlık, takdire şayan olmakla birlikte Selahattin Sonat'a da gereğinden fazla minnet duygusu yüklemektedir. Aynı sayfada Saint Hilarion Kalesi'nin bulunduğu tepeyle ilgili olarak yazarın belirttiği **"Kalenin bulunduğu tepe çok dik ve yolsuzdu. Uğrayan olmazdı."** cümlelerinde zaten TMT'nin elinde olan ve 20 Temmuz 1974 tarihine kadar o bölgedeki kayalıkla kale arasına dev Türk bayrağının asıldığı yerle ilgili olarak "Uğrayan olmazdı." cümlesinde neyi kastettiği anlaşılmamıştır.

Yazar sayfa 163'de ise Rumların büyük bir olaya hazırlandıklarını ve TMT'nin toplu bir saldırı olursa gizliliği bırakarak ortaya çıkacağını belirtir. TMT 21 Aralık 1963 itibarıyla farklı bir savaş stratejisine geçmekle birlikte deşifre olmamıştır. Bu arada TMT'nin 21 Aralık 1963 öncesinde düzenli bir ordu ve askeri kuruluş şeklinde kuruluş ve konuşlanma yerine bu şekilde bir yeraltı gücü güç olarak kalmasının bazılarına göre birkaç sebebi bulunmaktadır. Özellikle Lefkoşa-Girne hattında son derece iyi eğitilmiş ve sıkı disiplinli bir güç olmasına rağmen TMT'nin kendisini ortaya atarak deşifre etmemesinin sebepleri arasında birinci sırada Kıbrıs Türklerine ait yerleşim merkezlerinin adanın dört bir tarafına dağılmış olması ve bunların askeri birliklerin taktiksel gelişimine müsaade etmeyecek kadar küçük olmalarıdır.⁷² Ayrıca özellikle EOKA saldırılarının başlaması sonrasında adada tansiyonun iyiden iyiye yükseldiği günlerde Kıbrıs hükümetince özellikle bu yerleşim merkezlerine giriş ve çıkışları polis kontrol noktaları oluşturarak sıkı denetim altına alması da ikinci önemli sebep olarak gösterilmektedir.⁷³ Durum böyle olunca İngiliz idaresinin bir endişesi de bunun Türklerin bir taktik planlaması olduğu ve Rumları böylece korkutacakları şeklindedir. İngilizlere göre Türkler her daim bıçakları törpülemişler ve savaşa hazır durumdadırlar. İngilizlere göre her ne kadar Rumlar da EOKA mensuplarını alarına geçirmiş olsalar da yapılacak en iyi davranış Rum tarafını herhangi bir tek taraflı hareketten kaçınmalarını sağlamaktır.⁷⁴ Ancak bu konuda Kıbrıslı Rumlar planlarını çok daha önceden hazırlamışlardır.⁷⁵ Kıbrıs Türkleri tarafından adaya ilk Atatürk heykelinin getirilmesi konusuyla ilgili olarak sayfa 166'da heykelin dikildiği

⁷²Ioannides 21 Aralık 1963 öncesindeki 15 ay içerisinde adaya gizlice 6 Türk subayının gelişinin adanın bir şekilde 1964 yılında taksimine yol açacak olan Aralık 1963 çatışmalarının olacağını Türkiye tarafından olabileceğinin tahmin edildiği yönünde kuşkuyla güçlendirdiğini belirtir ki bu düşüncenin doğruluk payı hiç yoktur. Ioannides'in bir başka iddiası ise söz konusu Türk subayların adaya 21 Aralık tarihinden önce gelmelerinin sebebi Kıbrıs Türk Alay Komutanlığı'nda görevli personelin de yardımlarıyla TMT'yi 'Mücahit' gücü olarak yeniden organize etmektir ki bu da sadece asılsız bir iddiadan öteye geçmez. Christos P. Ioannides, *InTurkey's Image*, New Rochelle Yay., New York, s. 137.

⁷³A. g. e. , s. 137.

⁷⁴FO.371/168967-XC14311.

⁷⁵Zafer, 24 Şubat 1967.

belirtilen “Girne Kapısı (Atatürk) Meydanı” ifadesi yanlıştır. Yazar burada Lefkoşa’da bulunan Girne Kapısı ve Atatürk Meydanı’nı sanki aynı yermiş gibi göstermektedir. Heykelin halen bulunduğu yer Lefkoşa’nın Girne Kapısı bölgesidir. Yazar 21 Aralık 1963 sonrasında devam eden Rum saldırıları ve özellikle Erenköy bölgesindeki Rum ve Yunan kuşatmasıyla ilgili olarak sayfa 227-231’de bilgi aktarırken Kıbrıs adasına ve özellikle de Erenköy bölgesine **“saat 16.20’de 4 adet F-84 G tipi uçak, 30 adet F 100 SuperSabre tipi savaş uçağı, 9 Ağustos 1964 günü 64 adet F 100 SuperSabre ve F 84 uçağı”** gönderilmesinden bahsetmektedir. Bu bilgiler tamamen yanlıştır ve hayal mahsulüdür. Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından hazırlanan Türk Hava Kuvvetleri Uçak Aileleri dizisi çerçevesinde yayımlanan F-100 SuperSabre (1958-1988) isimli albümde bu konuyla ilgili olarak Erenköy üzerinde uçan uçaklar ve pilotları konusunda aşağıdaki bilgi verilmektedir;⁷⁶

“...Tümgeneral Muhsin Batur ise 1. Üs’se dönerek üs kilit personelini toplantıya çağırır. Bu arada liderliğini Yzb. Necmi Soyupak’ın yaptığı ve 2 numara Ütğm. Şevket Yavuz, 3 numara Yzb. Osman Kayadibinli ve 4 numara Ütğm. Ethem Sancar’dan meydana getirilen bir dörtlü kol makineli top yüklü olarak beklemeye başlar... Saat 20.17’de Rum mevzilerine makineli top taarruzu yapılarak geri dönülür...8 Ağustos günü yine bizzat Tümgeneral Muhsin Batur tarafından verilen brifing emir ile 1 adet F100 F ve 2 adet F100 D uçağından oluşan keşif kolu hazırlandı...(Bu kol) daha önceden kararlaştırılan bir şifreyle kendisinden sonra kalkan Yzb. Hüseyin Çapoğlu liderliğinde ve 2 numara Ütğm. Ethem Sancar, 3 numara Yzb. Vahdet Gündüz, 4 numara Ütğm. Mustafa Köseoğlu’ndan oluşan dörtlü kola bildirilecekti... Kıbrıs semalarında bu faaliyetler olurken Malatya’dan Adana’ya intikal eden 113. Filo Komutanlığından Bnb. H. Basri Yurdakul liderliğinde kalkan bir dörtlü kol ise Erenköy’e doğru uçmaya hazırlanıyordu. Eskişehir 112. Filoda ise 1. Hava Kuvveti Komutanı Tümğ. Muhsin Batur hücumbotlara yapılacak ikinci dalga taarruzu için 1 numara Yzb. Cengiz Topel, 2 numara Ütğm. İzzet Öztarhan, 3 numara Yzb. Kamil Aydın, 4 numara Ütğm. Altan Uçak ve ayrıca 5 numara olarak Ütğm. Şevket Yavuz’u seçer...”

Sayfa 226’da 4 Türk savaş uçağının nedeni hala bilinmeyen bir yanlışlık sonucu Erenköy yerine Baf’in kuzeyindeki Poli bölgesine geldiği, alçaktan uçuş yaparak buradaki Rumların ödlerini patlatarak döndüklerini belirtilmektedir. Oysa aynı konuyla ilgili durum aşağıdaki gibidir;⁷⁷

“...Tümgeneral Muhsin Batur ise 1. Üs’se dönerek üs kilit personelini toplantıya çağırır. Bu arada liderliğini Yzb. Necmi Soyupak’ın yaptığı ve 2 numara Ütğm. Şevket Yavuz, 3 numara Yzb. Osman Kayadibinli ve 4 numara Ütğm. Ethem Sancar’dan meydana getirilen bir dörtlü kol makineli top yüklü olarak beklemeye başlar... Saat 20.17’de Rum mevzilerine makineli top taarruzu yapılarak geri dönülür...”

Bu ekibe bizzat Tümğ. Muhsin Batur tarafından verilen emiruyarı uçuşu ve gözle temas sağlanan hedeflere makineli top ile taarruz edilmesidir. Kol saat 19.35’de kalkış yapar. Hızlı bir uçuş ile 40 dakika sonra saat 20.17’de hedef olan Erenköy üzerinde olunur. İlk önceliğe sahip olan Rum hücumbotlarının bölgeden ayrılması nedeniyle Rum mevzilerine

⁷⁶ Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Türk Hava Kuvvetleri Uçak Aileleri; F-100 SuperSabre (1958-1988), Ankara, 2009, s. 157-162.

⁷⁷ Hava Kuvvetleri Komutanlığı, a. g. e., 157-162.

makineli top taarruzu yapılarak geri dönülür.⁷⁸1964 sonrası Erenköy bölgesinde mücadele eden ve yaşadıklarını kitaplaştıran merhum Erdal Camgöz'ün yanlına düşen ve bu bölgede yapılan bir yanlışlıktan bahseden Turgut Özakman ayrıca Erenköy bölgesinin güneyindeki Poli bölgesiyle ilgili olarak Baf'ın kuzeyindeki Poli demektedir. Aynı konuyla ilgili olarak dipnot 257'de de yanlış bir şekilde toplam 94 uçaktan bahsedilmektedir. Turgut Özakman 21 Aralık 1963 sonrasında ortaya çıkan kargaşa, korku, göç ve sefalet süreciyle ilgili olarak sayfa 186'da **“Göçmenlere Ankara'nın yolladığı izci çadırlarından kalanlar dağıtıldı.”** demektedir. Ayrıca sayfa 234'de de Kızılay'ın Kıbrıs'a yiyecek ve ilaç yollamak için harekete geçtiği belirtilmektedir. Kızılay Genel Müdürlüğü tarafından 23 Aralık 1963 itibarıyla başlatılan Kıbrıs'a yardım kampanyası çerçevesinde gönderilen malzeme arasında çadırlar da vardır ve bunlar izci çadırı değildir. 21 Aralık 1963 günü Lefkoşa'nın Tahtakale bölgesinde Rumların saldırısıyla başlayan olaylar üzerine Türkiye Kızılay Derneği derhal harekete geçerek Türk Hava Kuvvetlerine ait üç uçakla 25 Aralık 1963'de Ankara'dan Kıbrıs'a yiyecek, giyecek, ilk yardım malzemeleri, çadır ve battaniyeler, 500 şişe kan ve ihtiyaç duyulan sağlık personelini sevk eder.⁷⁹31 Aralık 1963 tarihi itibarıyla Kıbrıs Türklerine yönelik yardım faaliyetleri daha sonra Kızılay tarafından kamuoyuyla da paylaşılır ve vatandaşların da bu konuda duyarlılığına teşekkür edilerek yardımların aralıksız devam edeceği mesajı verilir,⁸⁰

“Her türlü irtibatı kesilmiş olan Kıbrıs'a Kızılay tarafından üç defa yardım gönderilmiştir. Bu yardımların tahakkukunda uçaklarını tereddütsüzce hizmetlerimize vasıta kılan Türk ordusunun insanlık ve kardeşlik anlayışı, Dışişleri Bakanlığının kararlı ve ısrarlı siyasi teşebbüsleri, Sağlık Bakanlığının medeni anlayışı başlıca amil olmuştur. Kızılay'ın ilk yardımlarının tutarı 693.377 liradır. 400 bin lira tutarında 150 ton çeşitli gıda maddesi hazırlanmıştır. Memleket efkârı umumiyesine ve sayın basınımıza Kıbrıs'ta cereyan eden insanlık dışı hadiselerle karşı gösterdiği alaka ve bu konudaki çalışmaları sebebiyle aşağıdaki maruzatta bulunmayı dava için çok faydalı telakki ediyoruz. Her türlü irtibatı kesilmiş olan Kıbrıs'a birincisi 26 Aralık 1963, ikincisi 30 Aralık 1963 ve üçüncüsü 31 Aralık 1963 tarihinde olmak üzere hava yolu ile Türkiye Kızılay Derneği tarafından üç defa yardım gönderilmiştir.

Bu yardımların tahakkukunda uçaklarını tereddütsüzce hizmetlerimize vasıta kılan Türk ordusunun insanlık ve kardeşlik anlayışı, Dışişleri Bakanlığının kararlı ve ısrarlı siyasi teşebbüsleri, Sağlık Bakanlığının medeni anlayışı başlıca amil olmuştur. Tabiatı ile buradaki en büyük pay silahlı çatışmalarda bitaraf olarak hareket etmek şartı ile bu çatışmaların mağdurlarına hizmet imkânı ile teçhiz edilmiş olan ve artık bütün dünyayı kaplamış bulunan Kızılhaç ve Kızılay mefkûresidir. Her medeni millet bu konudaki beynelmilel taahhütlerine hürmet etmek mecburiyetindedir. Aksini yapanlar medeniyetin yüz karasını teşkil etmektedir. Kıbrıs'a bugüne kadar ulaştırılan yardımlar ecza-i tıbbiye, sıhhi malzeme, 100 yataklı ve sıhhi personeli 20 kişi olan sahra hastanesidir. Ayrıca bir miktar battaniye ve yiyecek malzemesi gönderilmiştir. Yardımların tutarı 693.377 liradır. Hastanenin günlük masrafı da günde 6.000 lirayı

⁷⁸ Hava Kuvvetleri Komutanlığı, a.g.e., s. 157-162.

⁷⁹ M. Said Arif Terzioğlu, "Kıbrıs Türkleri ve Türkiye Kızılay Derneği", Güvenlik Kuvvetleri Dergisi, Lefkoşa, Kasım 1988, Sayı 6, s. 20

⁸⁰ KGMA. Türkiye Kızılay Derneği Genel Sekreteri Adnan Öztrak tarafından yapılan 1 Ocak 1964 tarihli açıklama

mütecavizdir. Bundan sonraki yardımın daha çok iâşe konusuna teveccüh etmesi gerekmektedir. Yerlerini terk eden ve başka yerlere sığınan, böylece hem malları hem de erzakları ile irtibatı kesilmiş ve onların mühim kısmını kaybetmiş olan Türklerin adedi 10 binin üzerinde tahmin edilmektedir. Ayrıca diğer Türkler nefis müdafaası ile meşgul olduğundan çalışmaları tamamen durmuştur. Esasen birçoklarının işyerleri ile de irtibatı kesilmiştir. Bu olay Kıbrıs için büyük bir iâşe sıkıntısı ortaya çıkarmış bulunuyor. Bu sebeptendir ki Kızılay Kıbrıs'a bir yardım kampanyası açmıştır. Vatandaşlarımızın, sayın basınımızın bu konudaki alakaları her gün daha derin şükranı mucip bir şekilde tecelli etmektedir. Kızılay açılmış kampanyanın semerelerini intizar etmeksizin iâşe yardımına teşebbüs etmiştir. İlk partide 400.000 liralık 150 tonu mütecaviz gıda maddesinin de süratli şekilde gönderilmesine çalışılmaktadır. Bunu takip edecek olan partiler milyonlara ihtiyaç gösteren vüsattadır. Bu büyük hamulenin Kıbrıs'a gönderilmesi en mühim meselelerimizden birini teşkil ediyor. Deniz yolu ile Kıbrıs'a bu iâşe maddelerinin götürülmesi ve ondan sonra tevzii konusu için gerekli siyasi teşebbüsler Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılmıştır. Neticesine intizar ediyoruz. Bunların neticesi alınıncaya kadar yardım hava yolu ile tahakkuk ettirilecektir. Kıbrıs'a yardım kampanyasının acil milletimizin ve sayın matbuatımızın geleneklerinin tercümanı olarak destekleyeceğine hiç şüphe yoktur. Bu konudaki haberleri mümkün olduğu kadar süratle sizlere ulaştırmaya gayret edeceğiz.”

Sayfa 235’de belirtilen Kızılay yardımı 280 ton yiyeceğin adaya geldiği konusunda söylenmesi gereken ise bunun ilk Kızılay yardımı olmadığıdır. Kızılay Genel Müdürlüğü tarafından Kanlı Noel’in hemen ardından başlatılan ilk 15 yardım paketi aşağıdaki gibidir,⁸¹

1. Parti 23 Aralık 1963 (Uçak) 300 kilo S. Malzeme 9.698 Lira
2. Parti 26 Aralık 1963 (Uçak) 460 kilo Yiyecek13.892 lira1.340 kilo Sıhhi Malzeme29.490 lira
3. Parti 30 Aralık 1963 (Uçak) 15.800 kilo Yiyecek5.625 lira11.050 kilo Sıhhi Malzeme396.527 lira
4. Parti 5 Ocak 1964 (Uçak)17.327 kilo Yiyecek34.316 lira500 ton Sıhhi Malzeme 16.809 lira
5. Parti 12 Ocak 1964 (Erdek ve Silivri gemisi) 376 ton Yiyecek 791.468 lira2.153 kilo Sıhhi Malzeme3.800 lira
6. Parti 19 Kasım 1964 (Erdek, Silivri gemisi) 383 ton Yiyecek 930.092 lira 200 ton Sıhhi Malzeme 3.202 lira
7. Parti 29 Kasım 1964(Silivri, Şarköy, Gençlik gemisi) 414 ton Yiyecek 1.002 lira2.000 ton S.Malzeme11.300 lira
8. Parti 28 Şubat 1964 (27 Mayıs, Malazgirt gemisi)1.318 kilo Gıda 2.534.371 lira

⁸¹ Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü tarafından Yönetim Kurulu Başkanlığına gönderilen 30 Eylül 1964 gün ve 3.735 sayılı yazı. KGMA. K-4637. 1964/9-4/1 Kıbrıs’ Gıda ve Malzeme ve KGMA. K-4840. 1966/9-4 Kıbrıs’a Yardım Dosyası

9. Parti 13 Nisan 1964 (Malazgirt gemisi)827 ton Gıda 1.837.993 lira 4219 kilo S.Malzeme23.539 lira

10. Parti 29 Mayıs 1964 (Amasya gemisi) 325.667 ton Gıda 2.049.787 lira 24.318 kilo S.Malzeme 582.808 lira

11. Parti 10 Temmuz 1964 (Gençlik gemisi)950 ton Yiyecek (390 tonu kabul edildi.)

12. Parti 15 Eylül 1964 (Hasan Yörük gemisi) 252 ton Yiyecek ve 1864 ton S. Malzeme

13. Parti 2 Aralık 1964 (Pek gemisi) 729 ton Muhtelif malzeme⁸²

14. Parti 15 Aralık 1964 (Sefer/Talip Kalkavan gemisi)6.404 ton Muhtelif Malzeme

15. Parti 23 Mayıs 1965 (Sefer/Talip Kalkavan gemisi)328 ton yiyecek 779.000 lira 48.000 metre kumaş vs. 942.000 lira Ayakkabı, vs.2.692.026 lira⁸³

Askeri terminoloji ve uygulama bağlamında yazar tarafından sayfa 186’da yapılan bir yanlış ise TMT Bayraktarı Kenan Çoygun’un mevzileri gezerek komutanlara “tavsiyelerde” bulunmasıdır. Komutan bilindiği üzere tavsiye etmez, emreder ve talimatlar verir, özellikle de bu kadar yoğun Rum saldırılarının yaşandığı bir süreçte. Sayfa 192’de Dr. Küçük’ün evinin arkasında TMT mensupları tarafından ilk radyo yayını yapılan yer “stüdyo” değil bir garajdır. Turgut Özakman tarafından kitabın çeşitli bölümlerinde kullanılan “Akritas çetecisi” ifadesi havada kalmaktadır. 1967 yılında Patris gazetesinde bir kısmı deşifre edilen Akritas Planı adada yaşayan Kıbrıs Türklerinin topyekûn imhasını öngören çılgın ve insanlık dışı bir plandır; ancak bu planı uygulayanlar EOKA’cılardır. Sayfa 201 ve 202’de bazı Kıbrıslı Türklerin Türk Alayı mensuplarına soğuk davranmaya başladıkları konusu doğru olmakla birlikte yazarın bunun altında yatan sebepler ve altyapısı konusunda bilgi vermeden Kıbrıs Türklerini yargılaması, aynı sayfanın altındaki dipnot 227’de de bu konuyla ilgili olarak “kırıcı, haksız sözler ve akıldışı dedikodular” dedikten sonra Türkiye’nin en iyi subaylarını ve bütçesinden ayırabildiği son kuruşu bile Kıbrıs’a yollamakta olduğunu belirtmesi yanlış olmamakla birlikte en azından eksik ve tek yanlıdır. Barış Harekâtı konusunda yazarın sayfa 294’de verdiği **“Kıbrıs’la ilgili hava harekâtı için Diyarbakır’daki 2. Hava Kuvvet Komutanlığı görevlendirilmiştir.”** ifadesindeki birlik adı **“2. Taktik Hava Kuvveti Komutanlığı”** olacaktır. Bu faaliyetle ilgili olarak 1 adet RF-84 F uçağı keşif için havalanır. Eskişehir’den 16 adet F100 D havalanırken ayrıca 181. Filo’dan da 12 F100 D ve 141. Filo’dan 16 F104 G havalanır.⁸⁴ 21 Temmuz 1974 günü 203 sorti taarruz, 19 keşif ve 28 hava savunma sortisi yapılır. 22 Temmuz günü de 17 adet F104 G uçağı göreve çıkartılır. Aynı gün 122 taarruz, 12

⁸² 2 Aralık 1964 tarihinde Pek ve 15 Aralık 1964 tarihinde de Talip Kalkavan gemisiyle toplam 5.268.864 liralık yardım malzemesi gönderilir.

⁸³ Kızılay’ın 15. parti yardım malzemelerini Kıbrıs’a götüren bu gemiyle 27 Mayıs 1965 günü 16 yaralı ve hasta Kıbrıs Türk’ü de Türkiye’ye getirilir ve çeşitli hastanelere sevk edilirler. Kıbrıs’a Yardım Komitesi tarafından Kızılay Genel Başkanlığına gönderilen 4 Haziran 1965 tarih ve 3 (2682/1474) sayılı yazı. KGMA. K-4643, 1965-1966/9-4 Kıbrıs Umumi 1-4. Bölüm Dosyası.

⁸⁴ Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Türk Hava Kuvvetleri Uçak Aileleri; F-100 SuperSabre (1958-1988), Ankara, 2009, s. 164-165.

keşif ve 23 hava savunma sortisi yapılmıştır. Birinci Barış Harekâtı sırasında 452 taarruz, 52 keşif ve 109 hava savunma sortisi yapılmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı'nda sayfa 295'te belirtildiği üzere 115 uçak değil 171, 172, 131, 132, 181, 111 ve 112. Filo'ya bağlı olarak 122 uçak görev almıştır.⁸⁵ Ayrıca 21 Aralık 1963 Kanlı Noel haftasında Bnb. Nihat İlhan'ın evine Rumların yaptığı saldırıyla ilgili olarak dipnot 204'de "**Növber Hanım'ın eli, Işıl'ın bacağı kesilecektir.**" denilmektedir. Bugün Barbarlık Müzesi olarak ziyarete açık olan evde Rum saldırısına uğrayan Növber Hanım elinden ağır yaralanmış ve halen daha bu eliyle ilgili olarak tedavisi devam etmektedir; ancak eli kesilmemiştir. Saldırının olduğu gün 2.5 yaşında olan Işıl (Cankat) da ayağından yaralanmıştır ve bugün Barbarlık Müzesi'nin hemen karşısında süpermarket işletmektedir. Ayağında bir aksaklık olmakla birlikte kesilmemiştir. Ayrıca bu saldırıda yaralananları Ankara'ya götürecek uçağa cenazelerin ve yaralıların nakledilmesi sırasında Rumların pusu girişimleri değil, engellemeleri söz konusudur;⁸⁶

"...Önünde Türk bayraklarıyla zırlı araçlar ve kamyonlar da geldi. Biz de havaalanına doğru yola revan olduk. Havaalanında da Kaymaklı'da oturan Albay Reşat Bey'in yeğenleri vardı hostes olarak çalışan. Belki onlara rastlarım diye düşündüm kendi kendime. İki gün evvel de bir üstüğüm rahatsız olmuştu. Depresyon, panik atak geçiriyordu. Onu uçakla Türkiye'ye yolladığımızda o hostes yeğenler oradaydılar. O gün gittiğimde ise yoktular. Tam yola çıktık ve gene polisler çevirdi. Efendim bayrakları çıkarınsınlar, Türk bayrağı istemeyiz bu topraklarda. Siyahî şoföre dedim ki 'Bunlara söyle bu insanlar kendileri tarafından katledilmiş kimselerdir. O bayrağı örf ve adetlerimize göre örttük. Onu açamayız. Ama istiyorlarsa ben dışarı çıkayım.' dedim. O şoföre de dedim ki 'Bak benim bütün fikri, zihni melekelerim yerindedir. Hiç bundan şüphelenmesin. Yalnız şu senin arkaya dayadığın tüfeğin var ya sen şu pencereyi bir aç, ben bir, iki polisi bir biçeyim.' dedim. 'Olmaz efendim. Ben o tüfeği kendim için kullanacağım.' dedi. 'Öyleyse o Binbaşı şapkasını çıkartsın.' dediler. Çıkarttım attım. 'İçeri mi gelirler, ben mi çıkayım?' dedim. Bir de baktım hepsi şarapole inmişler ve böyle oturuyorlar. Bu kadar korktular yani. Böyle grup grup iki sefer çevirdiler bizi. Demek ki geleceğimizi haber almışlar. Sonra havaalanına geldiğimizde iki tane Yunan Yüzbaşı fotoğraf çekiyorlardı. Biz de pilotlarla beraberdik. Türkiye'den ikişer tane pilot gelmiş. Tam pilotlarla konuşurken elçi bey dedi ki 'Genelkurmay Başkanı seni arıyor.' dedi. Telefon bağlantısı kuruldu ve daha sonra Cumhurbaşkanı olan o dönemin Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay beni aradı. Kumsal katliamında ailemin katledilmesinin yanı sıra 35 kişi de yaralanmıştı. Katliam, 'Kanlı Noel' diye tarihe geçti. Cevdet Sunay önce 'Geçmiş olsun. Evladım iki tane uçak gönderdim. Evladım ikişer pilot ve bir de makinistler var. Onlar sana yardım etsinler. Kaç yaralı var?' dedi. O arada o kısa boylu yüzbaşı uçaktan indi. Elinde bir piyade tüfeği vardı. Hiç ses çıkartmadan o fotoğraf çekenlerin yanına gitti ve bir tanesinin ensesine tüfeğin dipçığıyle bir tane vurdu ve adam böyle yere serildi. Diğeri de kaçıyor. 'Ne kaçyorsun? Arkadaşın ölüyor, gel bak.' dedi. Adam arkasına bile bakmadan kaçıyor. Onu da yerden kaldırdık ve 'Haydi bir şeyin yok. Cehennem ol git.' diyerek geri yolladık. O haliyle bile bize 'O bayrakları kaldırım.' diyor. Yani bu kadar kötü niyetliler böyle. Neyse uçağa bindik ve Beşparmak Dağları'nı geçtik. Akdeniz'in, Toros Dağları'nın üzerinde Cevdet Sunay Paşam gene aradı ve ardından 'Evladım biliyorsun Türkiye'de 6-7 Eylül olayları yaşandı. Birçok

⁸⁵ Hava Kuvvetleri Komutanlığı, a.g.e., s. 170.

⁸⁶ Adı geçen görüşme.

Rum ve yabancının evleri yağmalandı, bu olaylar durdurulamadı. Şimdi sen doğrudan Ankara'ya gelersen, burada halk ayaklanmış durumda. Kara Eylül'ün bir benzeri yaşanabilir. O yüzden sen cenazelerini memleketine götür. Yaralılar buraya gelsin.' dedi. Ondan sonra bizim ev sahibi Hasan Kudum Bey dâhil yaralılar Ankara'ya gittiler. Bu nedenle Ankara'ya gelmememi istedi.

Kumsal'daki evde Rumlar tarafından gerçekleştirilen bu katliamla ve özellikle banyodaki kanlı görüntüyle ilgili olarak Bnb. İlhan bazı detayları da açıklar;⁸⁷

"...Yerde, salonda kahvaltı sofrası kurmuşlar... Hanım İhsan Murat'ı, Kutsi'yi ve Hakan'ı küvetin altına koymuş. Kendisi de Rumlara yalvarmış ve Hasan Efendi (Kudum) bunları duymuş. Çünkü Hasan Efendi ilk mermiyi yiyince bizim yatak odasına kaçmış ve bizim karyolanın altına girmiş. Orada banyodan sesler geliyor işte 'Dokunmayın. Doktor size ne yaptı? Bu adam size ne yaptı?' derken ondan sonra taramışlar. Hasan Efendi korkusundan bayılmış bir ara. Zaten Feride Hanımı da tuvalette taramışlar. O şişmandı ve orada kalmış. Bu Ayşe'yle Növber Hanım, kucağında Ayşe Hanım'ın 2 yaşında mı, 3 yaşında mı küçük kızı. Onlar da lavabonun altına, küvete yakın yatmışlar. Onlara da orada mermi sıkılmışlar. Şimdi ben baktım Hakan'da tek mermi izi yok, hiç mermi izi yok. O altta boğulmuş yahut onun boğazını sıkılmışlar..."

Bu arada Ulusal Birlik Partisi Lefkoşa İlçe Kadın Kolları tarafından yapılan bir organizasyonla Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan ile eşi ve çocuklarını kaybettiği evden ağır yaralı olarak kurtulan Növberİbrahimoğlu, kız kardeşi Ayşe Cankat ile olay anında iki yaşında olan Işıl Cankat Meriç (Mora) köyünde 44 yıl sonra 2008 yılında ilk defa bir araya gelirler ve duygulu anlar yaşarlar.⁸⁸ 44 yıl sonra adaya giderek evini gören ve bu katliamdan sağ kurtulanları ziyaret eden Bnb. İlhan ve eşi daha sonra yeni bir değerlendirmeye girerler;⁸⁹

"...Növber Hanım aynen benim anlattıklarımı anlattı. Söyledikleri de doğruduydu. Çünkü Hasan Bey rahmetli de bana öyle anlatmıştı ama Ayşe Hanım, kızı da şey, ayağını okumuştum gazetelerde fakat Ayşe Hanım tutuktu, hiç bahsetmedi olanlardan. Sonra onu bazı arkadaşlar eşlik ettiler. Biz o gece Ayşe Hanım'ın kız kardeşi Növber Hanım'a gittik Meriç köyüne. Yanımızda UBP'den Şerife Soyer Hanım da vardı. O gün akşam beraber olanlar, hatta o gün elinden yaralanmışlar. Hatta o yüzden eşinden boşanmış, problemlili bir hanım. Kızıyla beraber Ayşe Hanım da geldi. Şükriye Hanım orada dedi ki 'Bir dakika kamerayı kapatın bir şey söylemek istiyorum.' O evde öldürülen Yunanlıyla ilgili konuştu. Sonra Ayşe Hanım'a sorduk. 'Öyle bir şey duymuştum' dedi ve geçiştirdi. O hastalandıktan, yaralandıktan sonra İngiltere'de 4 sene tedavi görmüş. İkincisi soyadını değiştirmiş Rum tarafında tanınmamak için. Gidip Rum tarafından bedava ilaç alıyormuş. Bu ilaçların kesilmesi menfaatine dokunur düşüncesiyle fazla konuşmadı. Hiçbir kelime konuşmadı o geceyle ilgili. Hâlbuki en canlı tanık ve ablasına göre çok genç bir hanım. Rum tarafına gidip bedava ilaç almak uğruna bu kadar büyük bir felaketi açıklamıyor..."

Aynı günün akşamında Tuncer Hasan komutasında uzman sabotör Aziz Güner, Muhip Hüseyin, 55. Bl. Komutanı Yılmaz Bora ve Bl. Karargâhından Vural Cevdet'ten oluşan ekip

⁸⁷ Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan'la 18 Ağustos 2007 tarihinde Ankara'da yapılan görüşme.

⁸⁸ Volkan, Halkın Sesi ve Kıbrıs, 19 Mart 2007.

⁸⁹ Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan'la 25 Haziran 2007 tarihinde Ankara'da yapılan görüşme.

Lefkoşa-Ortaköy irtibatını kesmeye çalışan Rumların Severis Un Fabrikası'na yerleştirdikleri ağır silahları imha görevini üstlenirler. Bu özel birliğin komutanı Yılmaz Bora değildir. Öte yandan sayfa 182'de dipnot 204'de verilen **“Ben 1963 Ocak ayında banyoyu (Bnb. Nihat İlhan'ın eşi ve 3 çocuğunun şehit edildikleri) gördüm.”** cümlesi **“Ben 1964 Ocak ayında gördüm.”** olmalıdır. Sayfa 183'de verilen **“Gönüllülerin ne yaptıklarını merak eden Komutan Nevzat Uzunoğlu Kaymaklı'ya geldi.”** cümlesi de yanlıştır. Nevzat Uzunoğlu durumu Alay Komutanlığına değil, doğal olarak görev yaptığı Lefkoşa Sancaktarlığı ve TMT Bayraktarlığına haber verir. Bu durumu TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyimerhum Nevzat Uzunoğlu şöyle ifade eder:⁹⁰

“...Kumsal hadiselerinin gecesinin ertesi sabahı ben görevli olarak Ortaköy'e çekilmiş Alay'ın bir taburuna giderek oradan bir miktar mermi rica etmek için emir almıştım. Yola çıktım ve anayola, Ortaköy yoluna çıkamayacağımız için derenin içinden geçecektim. Köşklüçiftlik'ten dere boyundan giderken Kumsal mevkiine geldiğimde orada bir acayiplik hissettim. Orada Burhan Tuna isimli yine bizim sancağa bağlı, maarifte müfettişlik yapan bir arkadaşta tesadüf ettim. Bana heyecanla 'Nevzat Bey gel, gel' dedi. Atladım arabadan koşu koşu ve Binbaşının çocuklarının vurulduğu eve geldim. Evin girişinde basamaklar hep kan içinde. Kurşunlanmış kapı delik deşik bir vaziyette. Kapıdan içeriye girdiğimde evin hemen kuzey tarafında banyo odası ve kapısı delik deşikti. Banyonun içerisinde hanım yatıyor rahmetlik. Kucağında da 3 çocuğu yatıyor. Onlar vurulmuş vaziyette. Kanları, beyin parçaları duvarlara sıçramış, tavana yapışmış vaziyette...”

Yazar ayrıca aynı hat üzerinde bulunan Kumsal'la ilgili olarak sayfa 179'da **“Kumsal semti Lefkoşa'nın batı yanında”** derken sayfa 184'de **“Alay bulunduğu kamptan ayrılarak Türk kesiminin (Lefkoşa'nın) kuzeyindeki Gönyeli ve Ortaköy'de, Lefkoşa-Girne yolunun yakınında mevzilenmek...”** demektedir. Turgut Özakman 21 Aralık 1963'ü takip eden günlerle ilgili olarak sayfa 186'dan itibaren 25 Aralık 1963 gününe göndermeler yaparak Türkiye ve Kıbrıs'ta yaşanan gelişmeleri aktarmakta ve Rauf R. Denктаş'ın Türkiye Büyükelçiliğine giderek İnönü'ye duygusal bir mesaj yazdığını belirtmekte ve **“... Komutan, Dr. Nihat İlhan'a eşinin ve çocuklarının öldürüldüğünü söyleyememiş, Dr. Nihat'ı bir arkadaşla birlikte Büyükelçiliğe yollamıştı. Felaketi bildirmek Büyükelçiye kalmıştı...”** demektedir. Oysa Dr. Bnb. Nihat İlhan'ın evinden ayrıldıktan sonra geriye gelişi 25 Aralık 1963 değil, 28 Aralık 1963 günü olmuştur.⁹¹ Bu arada Kıbrıs Türklerinin 21 Aralık 1963 tarihinden itibaren zor şartlarda kurdukları radyo **“Mücahidin Sesi Bayrak Radyosu”** değil Bayrak'tır. Öte yandan 236 numaralı dipnotta parantez içinde verilen 15 Mart 1965 ve 8 Haziran tarihi hiçbir konuyla ilintilenmemiştir. Kanlı Noel haftasında başlayan Rum saldırıları üzerine Türkiye'de de çeşitli tepkiler ortaya çıkmıştır ve bunlardan birisi de Kore gazileri tarafından madalyalarının Birleşmiş Milletlere iade edilmesi, bu gazilere yeniden verilecek olan madalyalara sanatçı Zeki Müren'in maddi destek olması sonucunda madalyaların Zeki Müren madalyası olarak adlandırılması⁹² ve son olarak Türkiye ile Yunanistan arasında 1930'larda imzalanan karşılıklı

⁹⁰ TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi merhum Nevzat Uzunoğlu ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne'de yapılan görüşme

⁹¹ Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan ile 25 Haziran 2007 günü Ankara'da yapılan görüşme.

⁹² Ulvi Keser, “1963 Kanlı Noel Sonrasında Tepkiler ve Bilinmeyen Bir Sanatsal Destek Girişimi”, STAD Kıbrıs Türk Stratejik Araştırmalar Dergisi, Yıl 1, Sayı 4, Aralık 2010, Lefkoşa/KKTC, s. 4-20

işbirliği anlaşmasına uygun olarak Türkiye’de yaşayan Yunanların sınırdışı edilmeleri de vardır.⁹³ Yazar sayfa 217 dipnot 246’da **“Kore kahramanı Çavuş Hacı Altuner ABD’nin verdiği madalyaları geri yolladı.”** diyerek bunu münferit bir olaymış gibi göstermektedir. Ayrıca 256 numaralı dipnotta yazar farklı sayfalarda da yaptığı üzere Kıbrıs’ta TMT mücadelesi sırasında eski silahların kullanılmış olamayacağını belirtmekte ve **“Oysa silah kaçakçılığı hakkında güvenilir kitaplar var. İnsan onlara bir göz atmaz mı?”** diyerek sert de çıkmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Gazi Mağusa savunması sırasında gösterdiği cesaret ve kahramanlıkla Gazi Mağusa’ya heykeli dikilen Oğuz Kalelioğlu da anılarında 14 Ağustos 1974 sonrasında ellerinde bulunan silahlarla ilgili ayrıntılı bilgi verir ve **“...Birinci Dünya Harbi’nden kalma 317 adet 7.7 milimetrelilik Osmanlı ve İngiliz piyade tüfeklerinden”**⁹⁴ bahseder. O dönemi yaşayan bir TMT mensubu ile Türkiye’den Kıbrıs’a giden eski bir komutanın sözleri de aşağıdadır. Silahlar paslı, mermiler nemlidir ve silahların çoğu da ateş etmemektedir;⁹⁵

“Yani neler çekildi o zamanlar. Silahları çanaklardan çıkardık ve temizliyoruz. Lefkoşa muharebesi olduğu zaman Limasol daha muharebeye girmemişti. Bir tüfeğin içerisinden, dipçikten eski Türkçe bir yazı çıktı. Merak ettik nedir bu, ne yazar? Eski Türkçe bilen birisine bunu biz tercüme ettirdik. Ne yazar biliyor musunuz? ‘La ilahe illallah. Hak Muhammeden Resülullah 1915. Çanakkale.’ Demek ki bu silah Çanakkale’de kullanıldı Birinci Dünya Harbi’nde ve biz çok duygulandık. Benim üzüntüm, bu kadar sıkı çektik ve belli bir yaşa geldik. Yani hayatımızın sonunda kötü bir şey görmeyelim hiç olmazsa...”

Yazarın sayfa 222’de **“Vuruşkan, Denктаş, gazeteci Ömer Sami Coşar ve bir Teğmen, 59 kişiden oluşan 9. öğrenci grubuyla birlikte gideceklerdi...”** cümlesi açıklamaya muhtaçtır. Muhtemelen okuyucu Vuruşkan’ın kim olduğunu merak edecek, dikkatli okuyucular bu kişinin 27 Mayıs 1960 sonrasında görevden alınan TMT’nin ilk Bayraktarı ve Ali Conan kod isimli Albay Ali Rıza Vuruşkan olduğunu anlamakla birlikte neden ve hangi şartlar altında 1964 yılında tekrar adaya gittiğini ise anlamayacaklardır. Aynı sayfada ve dipnot 255’de ve sayfa 223, 224’de verilen Erenköy’dekilerin **“630 öğrenci ve mücahit”** olduğunu gösteren ifade de yanlıştır ve bu bölgede 1967 yılına kadar savunma yapanların tamamı İngiltere ve Türkiye’de okuyan üniversite öğrencisi Kıbrıs Türkleridir. Sayfa 223’de verilen **“Silahlar ve mermilerin Türkiye’den Erenköy’e geldiği, çoğunun Erenköy’de saklandığı öğrencilere anlatılmıştı.”** cümlesi de yanlıştır. Vehbi Mahmutoğlu ve iki arkadaşıyla başlayan, daha sonra Türkiye Cumhuriyeti devleti adına satın alınan Kosal (Daha sonra Elmas) teknesinin merhum Ahmet Oğuz Kotoğlu, Reşat Yavuz ve Astsubay Ali Levent idaresinde adaya silah nakletmesiyle birlikte Limnidi Kayalığı, Erenköy, Ozanköy (Kazafana) ve Balalan (Bladanisso) gibi farklı noktalara silah çıkartılmış ve dip çanak ya da sır çanakta muhafaza edilecek silahlar aynı gece adanın dört bir tarafına dağıtılmıştır. Yukarıdaki cümlede belirtildiği üzere silahların çoğu Erenköy’de saklanmamaktadır. Böyle bir şey

⁹³ Ulvi Keser, Kıbrıs’ta Türk-Yunan Fırtınası (1940–1950–1960–1970), Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 312–351.

⁹⁴ Oğuz Kalelioğlu, Kıbrıs Barış Harekâtı ve Gazi Magosa Savunması (15 Temmuz–15 Ağustos 1974), Ankara, 2011, s. 84.

⁹⁵ TMT Limasol kadrosundan merhum Macit Aydınova ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne’de yapılan görüşme.

mümkün de değildir. 1965 yılında Zafer Bey ismiyle TMT içerisinde görev yapmaya başlayan Emekli Tümgeneral Cumhur Evcil de yaşanan sıkıntıyı “... **Mücahitlerin kılık kıyafet ve teçhizatlarının yetersiz olduğu ilk bakışta belli oluyor. Herkesin silahı yok. 2-3 mücahide bir silah düşüyor. Silahların çoğu makineli tabancadır. Bu makineli tabancaların da çoğu Kıbrıs'ta bir özel imalathanede borulardan yapılmış. Her manga, bir veya iki mevziden sorumludur. Mangalarda duruma göre piyade tüfekleri de var. Bunlar artık hiçbir yerde kullanılmayan Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma İngiliz tüfekleri...**”⁹⁶sözleriyle ifade eder. Turgut Özakman ayrıca sayfa 173'de silahlar konusunda “**Paslanmış silahlar Kırıkkale adı verilen sanayi çarşısında bakıma alınıp onarıldı.**” demektedir. Öte yandan Kırıkkale denilen yer bir sanayi çarşısı değildir. Burası halen TMT ve Mücahitler Derneği Genel Merkezi olarak kullanılan binanın alt katındaki küçük bir atölyedir ve bu atölyenin TMT mücadelesindeki yeri konusunda halen TMT ve Mücahitler Derneği tarafından bilimsel bir çalışma ve araştırma yapılmaktadır. Turgut Özakman tarafından TMT'nin 1962-1967 dönemindeki Bayraktarı Kenan Çoygun'la ilgili olarak sayfa 175'de belirtilen “O da bütün mücahitleri adlarıyla tanıyordu.” bilgisi yanlıştır ve fiziki olarak da mümkün değildir. Bütün ada sathına yayılmış TMT mensuplarının Bayraktar tarafından tanınması mümkün değildir ve gerek de yoktur. Sadece Lefkoşa Sancağı mensubu TMT üyeleri kastediliyorsa şehrin dört bir yanına dağılmış, farklı ve gizli görevler üstlenen TMT'cilerin bilinmesi de mümkün değildir. Burada kastedilen komuta kademesi ve özel görevler üstlenenlerse bu daha mantıklı gelmektedir. Turgut Özakman'ın sayfa 243 ve dipnot 278'de belirttiği “Demirel iktidarı anlaşmazlığı çözmeyi düşüneneğine Albay Kenan Çoygun'u 1967 yılı başında Ankara'ya aldı.” yaklaşımı eksiktir. Özellikle 1967 yılındaki şartları, Kıbrıs ve Türkiye'deki iç ve dış dinamikleri değerlendirmeden böyle sert bir yaklaşım Kıbrıs davasının anlaşılacağı anlamına da gelir. TMT'nin yeniden örgütlenmesinde, güçlenmesinde ve Türk halkının varlığını sürdürmesinde büyük rol oynayan Kenan Çoygun 1967 yılı başında adadaki görevinden alınmıştır.⁹⁷ Başarılı bir komutanın görevden alınması hiç şüphesiz Kıbrıs yakın tarihinde üzerinde dikkatle durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kenan Çoygun'un görevden alınmasında, özellikle adadaki Türk varlığının güçlenmesine ve Türkiye'nin bölgedeki etkisinin artmasına engel olmak isteyen İngiliz ve Amerikan yönetimleri etkili olmuştur. Zira Çoygun, Rumları kollayıp gözetken İngiliz-Amerikan sivil ve askeri yönetimine zaman zaman açık cephe almış, hatta bu ülkelerin askeri birliklerine operasyon dahi düzenlemiştir. Son olarak Larnaka bölgesindeki akaryakıt depolarına TMT tarafından düzenlenen operasyon, bu depoların havaya uçurulması ve bölgenin güvenliğini sağlayan askerlerin üniformaları yanında bütün teçhizatları da dahil olmak üzere ellerinden alınması ABD açısından bardağı taşıran son damlayı teşkil eder ve resmi kayıtlarda Türkiye'nin Lefkoşa Büyükelçiliği'nde görevli gözüken Kenan Çoygun istenmeyen adam (personanongrata) ilan edilir. Kıbrıs vasıtasıyla Doğu Akdeniz üzerindeki kontrolünü kaybetmek istemeyen ABD yönetimi Türk hükümetine baskı yaparak Çoygun'un görevden alınmasını sağlamış, böylece Yunanistan'ın sempatisini kazanarak bu ülkenin Rusya'nın yörüngesine girmesine engel olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti ve Kıbrıs Türk Yönetimi tarafından alınan bu karar ise Kıbrıs Türkleri arasında büyük bir şaşkınlık ve hayal kırıklığı ile karşılanmıştır. Bu kararın alınmasında Kıbrıs'ta ortaya

⁹⁶ Cumhur Evcil, Yavru Vatan Kıbrıs'ta Zaferin Hikâyesi, Genelkurmay Başkanlığı Yay., Ankara, 1999, s. 120.

⁹⁷ Albay (Emekli Tuğgeneral) Kenan Çoygun yeni görev olarak İzmit'te bulunan 15. Kolordu Kurmay Başkanlığı'na atanmıştır.

çıkan bazı paradigmlar da etken olmuştur. Kenan Çoygun'un geri çekilme kararının Kıbrıs Türk halkında yarattığı etkiyi merhum İsmet Kotak şöyle anlatmaktadır:⁹⁸

“Türk'ün yaşadığı her karış toprağı korumuştur. Hatta Rum çetelerinin bölgelerinde olan stratejik hedeflere bombalı saldırılar düzenlemeyi başarmıştı. İşte TMT Komutanı Kenan Paşa'nın suçu Lefkoşa kuşatma altında iken bile Larnaka'daki emperyalizmin kalesi olan petrol depolarını bombalarla havaya uçurması idi... Lefkoşa'da kıyametin koptuğı günlerden biri idi. Günlerce yazıp başkaldırmıştık adeta ama sonuçta emperyalist güçler galip gelmişlerdi...”

Kenan Çoygun'un istenmeyen adam ilan edilip Türkiye'ye gönderilmesiyle ilgili bardağı taşıran son damla kimilerine göre onun son derece cesur bir şekilde sömürgeci zihniyete karşı takındığı tutum oldu. TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi merhum Nevzat Uzunoğlu bu hususta şunları söylemektedir:⁹⁹

“...Orada Rum tarafında Rum karargâhlarına, Rum mevzilerine sabotajlar yaptırmak için birçok teşebbüsleri oldu. Bir gün beni Türk Sigara Fabrikası (Müdürü) Cüneyt Bey vasıtasıyla 2 Fransız lejyonerle tanıştırdılar... Sonradan bu lejyoner askerlere Larnaka'daki Shell petrol tankerlerini patlatma emri verildi. Bunların kiralık arabaları vardı ve Rum tarafına serbest geçerlerdi. Tabii Rum tarafında kalırlardı. Larnaka'ya gittiler. Bir sandal, bot da satın aldılar. Şişirdiler botu. Girdiler botun içine gece. Petrol depoları da sahilde, kumsalda hep tellerle çevrilmiş. Sahilden botla geldiler bir gece karanlığında. Bekçiyi etkisiz hale getirdiler, bombalar yerleştirdiler ve patlattılar. Bekçinin de nöbet tuttuğı piyade tüfeğini aldılar getirdiler Lefkoşa'ya. O benim yatağımın başucunda durdu senelerce. Tabii bu işin arkasını İngiliz istihbaratı ve Amerikan istihbaratı bırakmadı. Ne olduğu, nasıl olduğu, bunun Kenan Çoygun tarafından yaptırıldığı meydana çıktı. O zaman bazı hadiseleri daha olmuş Kenan Çoygun'un... Bunun üzerine Dr. Küçük de aleyhine çalışmaya başladı Kenan Çoygun'un. İngiliz hükümeti de onun aleyhinde ve siyasi otoriteler vasıtasıyla Kenan Çoygun aldirıldı buradan, alındı...”

Kıbrıs'ta TMT'nin neredeyse gözden çıkarıldığı ve TMT faaliyetlerinin durma noktasına geldiğı sıkıntılı bir süreçte göreve başlayan, 1964 Johnson Mektubu sonrasında gerilen Türk-ABD ilişkilerine paralel olarak dönemin hükümeti tarafından Amerikan yönetiminin tepkisini çekmemek amacıyla gözden çıkartılan Kenan Çoygun görev yaptığı sürede sadece TMT konusunda mesai harcamamış, adada iç sorunlarla boğuşan Dr. Fazıl Küçük'ün Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in direktifleri sonrasında doğru hamleleri gösterememesi sonucunda uluslararası alanda da diplomatik krize neden olmuştur;¹⁰⁰

“Türk mücahitlerinin lideri Bozkurt Kıbrıs adasından geri çekiliyor, Hükümetin kararı Kıbrıs'ta protesto edildi – Binlerce Türk Mücahidi dün Lefkoşa'daki Bayraktarlık binası önünde bir yürüyüş yaparak liderleri Kemal Coşkun'un Türk hükümeti tarafından geri çekilmesini protesto etmişlerdir.”

⁹⁸<http://toplumsalhaber.com/yazar.php?id=162>

⁹⁹TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi merhum Nevzat Uzunoğlu ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne'de yapılan görüşme.

¹⁰⁰Hürriyet, 19 Şubat 1967.

Albay Kenan Çoygun'un beklenmedik bir şekilde adadan ayrılması özellikle İngilizlere ve Amerika'ya karşı tepkilere de neden oldu. Bu konuda en sert tepki gösterenlerden birisi de "Bir takım adamlar Osmanlı dolapları ile Bozkurt'a karşı durmuş ve onu Ankara'ya jurnal etmişlerdir. Bunların başında Bozkurt ve arkadaşlarının Kıbrıs'ta bağımsız bir Türk devleti kurmaya hazırladıkları da vardır. Ve ne yazık ki bu palavraya da inanılmıştır. Bozkurt'tan sonra sırasıyla Sancaktar da çekilecektir. Türkiye Kıbrıs'tan gelen jurnaller ve palavralar üzerine yıllardan beri oluşturduğu stratejisini, kurulu savunma düzenini dağıtmaktadır."¹⁰¹ diyen Zafer gazetesinden İsmet Kotakolur;¹⁰²

"Çirkin bir sindirme kampanyasının, rezil bir Amerikan oyununun, seviyesiz bir entrikanın bizi ortada bırakmış olmasına yanmıyoruz. Ne de kollarımızı havaya kaldırmış bu mücadeleyi ortada bırakmışız. Ankara ve Lefkoşa'da düzülen iğrenç oyunlarla atılan kazıkları kadife eldiven içinde gösterenlerin diplomasi dedikleri manevraların sonucu bugün yollarımızı en çirkin emrivaki olarak ayırmıştır. İstenen basittir;

1- Çelik iradenizi saf dışı yaptıktan sonra Kıbrıs Türk'ünü Amerikan oyunlarına teslim etmek.

2- Zinde kuvvetleri darmadağın ederek 120.000 Türk'ün sırtında 'Sivil idare' teraneleri arasında havan dövmek.

3- İçi geçmiş İngiliz kalıntılarının, en kesin Amerikan oyunlarının darbesi size vurulmak suretiyle Türk mücahidini dağıtmaya çalışmak.

Ama umutsuz hayatını bu davaya harcayanlar için mücadelenin sınırı yoktur. Nuri Sait müsveddelerinin işbirliği ile kurdukları cepheyi çökerteceğiz. Türk mücahidi bu ayrılış anında andını tekrarlar, Bozkurt yolunda olduğunu haykırır."

Sayfa 251'de Akın gazetesinin adaya müdahale olmaması nedeniyle manşetine taşıdığı "Anavatanın alındaki kara leke" ifadesini yazarın "Rum ağzıyla yazmak" olarak nitelendirmesi son derece ağır ve gereksiz bir sertlik gösterisidir. Kıbrıs Türk basını daha Birinci Dünya Savaşı sürecinden bu yana "Mücadele Basını" olarak adlandırılmaktadır ve Türkiye'de Kıbrıs sorunu olmadığı tezleri hem de TBMM'de seslendirilirken Kıbrıs Türklerinin verdiği mücadelede gösterdikleri bu kırılmanlığı daha ince ve zarif bir şekilde eleştirmek herhalde daha uygun olurdu. Aynı yaklaşım sayfa 303'de de kendisini göstermektedir ve yazar Kıbrıs'taki en üst düzey şehit olan Albay İbrahim Karaoğlanoğlu'na gönderme yaparak "İbrahim Karaoğlanoğlu bir gün bazı Kıbrıslı Türklerin canlarını ve ırzlarını kurtaran Türk ordusuna küfredeceklerini düşünebilir miydi?" demektedir. Şüphesiz her toplumda olduğu üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de sıra dışı yaklaşımlar sergileyenler vardır; ancak bu Kıbrıs Türklerinin 1878'den itibaren dillendirdikleri Akdeniz, Toroslar, Anadolu, Türkiye özlemini, Türkiye sevgisini ve Türkiye'yi anavatan olarak görme düşüncelerini engelleyemez. Sayfa 260'da merhum Rauf Raif Denktaş'ın 4 yıl, 3 ay, 5 gün devam eden Türkiye'deki gurbet hayatının bittiğini kaydeden yazar 1968 yılıyla ilgili olarak **"...Göçmenler için evler yapılmaya başlanmıştı."** demektedir. Burada yapıldığı belirtilen 1968 yılında 872 ve 1969 için verilen 389 göçmen evi de yanlıştır. Bu konuyla ilgili faaliyetler

¹⁰¹ Zafer, 10 Mart 1967.

¹⁰² Zafer, 25 Şubat 1967

1964 Ocak ayından itibaren başlatılmış, konuyla ilgili altyapı ise 1966'da atılmıştır. 1966 yılı Şubat ayından itibaren göçmenlerin sorunlarına kalıcı çözüm bulabilmek ve onları bu sıkıntılı ortamdan uzaklaştırabilmek amacıyla göçmen sorununu tamamen çözecek bir iskân projesiyle ilgili çalışmalara başlanır ve bu konuda sorumluluk Planlama ve İnşaat Dairesi'ne verilir. Bu konuda yapılan ve bir ay içerisinde tamamlanan etüt çalışmaları ve kasabalarla köylerden gelen verilerin değerlendirilmesi sonrasında hazırlanan Kıbrıs'ta Göçmenlerin İskânı Projesi, 7 Mart 1966 tarihinde tamamlanır. Söz konusu projeye göre 18.860 nüfuslu toplam 4.750 göçmen ailesinden 1.673 aileye yeni evler yapılması ve 418 ailenin de halen yaşamakta oldukları evlerinin bakım ve onarımının yapılması kararlaştırılır. Uygulamaya geçirilen yeni projeye 5 Mayıs 1966 tarihinde Ortaköy göçmen köyü 1. kısımda yapılan resmi temel atma töreniyle başlanır. Kıbrıs'ta göçmenlerin iskânı projesi çerçevesinde 1 Nisan 1966–1 Nisan 1971 tarihleri arasında yeni bir uygulamaya geçilir. Bu bağlamda 1. tatbik yılı olan 1966 yılında 158.000 Kıbrıs lirası tahsisat ayrılır. Bu parayla 178 ev yapılması planlanırken uygulama sonrasında ortaya 130 ev çıkar. Söz konusu bu paranın 128.979 lirası harcamalara, 4.202 lirası avanslara, 24.819 lirası da ambar stokları için harcanır. Bu aşamada 56 hane de inşa halindedir. 2. tatbikat yılında tahsis edilen 150.000 Kıbrıs Lirasıyla 240 ev yapılması planlanır. Uygulama sonrasında 160.765 lira harcanırken 206 ev yapılmış, 128 ev de inşa halindedir. 3. tatbik yılı olan 1968 yılında ayrılan para 330.346 lira olurken bu parayla 428 ev yapılması planlanır. Uygulama sonunda 314.765 lira harcanırken 512 ev tamamlanmış, programa ilaveten 150 prefabrike ev inşaatı için de ek yetki alınmıştır. Ayrıca 36 ev de inşa halindedir. 1969 yılı içinde ayrılan toplam 311.470 lirayla 389 ev yapılması planlanırken, harcanan 285.400 lirayla 424 ev tamamlanır. Uygulamanın 5. tatbikat yılında ise toplam 214.062 lirayla 241 ev yapılması planlanırken harcanan 156.016 lirayla 201 ev tamamlanır. Sonuç olarak söz konusu 5 yıllık dönem içerisinde toplam 1.132.992 lira harcanarak 1513 evin inşaatları tamamlanır ve göçmenlere teslim edilir.

Sayfa 263'de verilen Değişirme Birliği'nin Gazi Mağusa'dan Lefkoşa'ya yolculuğunun 1 saat sürdüğü de yanlış bir yaklaşımdır. Bu mesafe bugün yaklaşık 60 kilometredir ve bugünün şartları içinde dahi 1 saatte kat edilebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki 50 metre güvenlik mesafesi bırakarak hareket edecek bir konvoyun hız limiti de bellidir ve bu mesafe 1 saatten çok daha fazla sürer. Sayfa 264'de bu birliğin Rum bölgesinden geçişiyle ilgili olarak yazar BM Barış Gücü askerlerinin yüzleri evlere dönük ve parmaklarının da tetikte olduğunu belirtmektedir. Bu ifade sanki herhangi bir acil durumda BM askerlerinin ateş edecekleri izlenimi vermektedir. Bugüne kadar BM Barış Gücü askerleri sadece Kıbrıs'ta değil dünyanın hiçbir bölgesinde katıldıkları insani yardım, barışı koruma, barışı tesis etme operasyonlarında silah kullanmamışlardır çünkü silah kullanma yetkileri yoktur. 20 Temmuz 1974 sabahı çıkarma harekâtının başlayacağı Pladini plajını çıkarmayı engelleyecek her türlü doğal engel, deniz mayını, çelik kafes ve tel gibi bariyerlerden arındırarak Binbaşı Yılmaz Cengiz'in SAT (Su Altı Taarruz) ekibinin personel sayısı sayfa 312'de 32 kişi olarak görülmektedir. Bu sayı 31 olacaktır. Aynı konuyla ilgili olarak yazar sayfa 333'de bütün SAT ve SAS (Su Altı Savunma) personelinin bölgeye yansıdığını ve 15 SAT komandosunun denize girdiğini belirtmektedirler. Bölgede SAS personeli görev yapmamış, ayrıca operasyonailk etapta toplam 21 SAT komandosu katılmış, denize ilk etapta 15 kişi girmiştir.¹⁰³ Yazarın sayfa

¹⁰³ Bu konuyla ilgili ayrıntılı bir araştırma Tunca Örses tarafından yapılmış ve isimleri tespit edilen 13 SAT personeli Bnb. Yılmaz Cengiz, Erdoğan Saydam, İsmail Bölükbaşı, Hüsnü Çetin, Muzaffer Kandemir, Muhteşem Güner, Hüseyin marangoz, Ali Osman Çakır, Naci Kıldıran, Kurtuluş Uysun,

317 ve müteakip sayfalarda 72 helikopterle başlatılan Kıbrıs Barış Harekâtı konusunda ifade ettikleri yanlış olmasa da eksiktir. Örneğin bu konuyla ilgili olarak Tunca Örses de aşağıda verilen araştırmasında Amerikalıların 1965 Vietnam harekâtları sırasında 124 helikopter kullandıklarını belirtmektedir. Bu konuyla ilgili olarak 28 Haziran 1965 günü Amerikalıların 177. Hava İndirme Tugayı ile yürüttükleri indirme harekâtına aynı anda 77 helikopter katılmıştır.¹⁰⁴ Sayfa 332’de verilen Yüzbaşı Sami Akbulut ve iki arkadaşının Kıbrıs’a ilk ayak basan Türk askerleri olduğu bilgisi de yanlıştır. Söz konusu askeri personeli taşıyan Dornier tipi askeri uçak maalesef o dönemde uygulanmakta olan yaz saati mesaisini dikkate almadığından yaklaştıkları ve inmek istedikleri Kıbrıs havaalanına inememişlerdir. Tunca Örses SAT komandolarını araştırdığı çalışmasında Kıbrıs’a ayak basan ilk Türk askeri olarak bu askeri birlikteki Astsubay Hüsnü Çetin’in adını vermektedir.¹⁰⁵ Yazarın sayfa 349’da TMT Mağusa Sancaktarlığı personel sayısını 252 olarak vermesi yanlış değil fakat eksiktir. Bölgede bulunan yedeklerle birlikte bu güç 800 kişiye çıkmıştır. Yazar ayrıca Ütgm. Oğuz Kalelioğlu’ndan bahsederken onun görev yaptığı Tabur Komutanlığını bölgedeki tek askeri güç izlenimi verecek bir şekilde aktarmaktadır. Mağusa Sancağı askeri personeli sayısı 800’e kadar çıkan mücahitler haricinde Yzb. Aydemir Erdoğan, Ütgm. Oğuz Kalelioğlu, Yzb. Reşat Pasin, Mücahit Komutanı Özkan İrfan, Bülent Selen, Ahmet Salih, Tgm. Tülin Aziz, Ütgm. Oğuz Hasan, Ütgm. Osman Erdar, Tgm. Cemal Hasan, Tgm. Alpay Hüseyin, Tgm. Mustafa Hasan, Tgm. Naim Mustafa, Ütgm. Kadir Bayraktar, Tgm. Ahmet Sevinç, Atgm. Kudret Cengiz’den oluşmaktadır.¹⁰⁶ Yazarın sayfa 389’da ve dipnot 449’da verdiği Piyade **“Yüzbaşı Tuncer Güngör Rum Bozdağı’na hücum sırasında şehit düşecektir.”** ifadesi yanlıştır. Piyade Yüzbaşı Tuncer Güngör’le ilgili olarak Girne’de bulunan Barış ve Özgürlük Müzesi’nde “Bir Kahramanlık Öyküsü” başlığı altında “Komando Kıdemli Yüzbaşı Tuncer Güngör 19 Temmuz 1974 Cuma günü akşamı Kayseri’deki birliğine intikal etti.20 Temmuz 1974 Cumartesi günü sabahı Kıbrıs Türk Barış Harekâtı sırasında Gönyeli civarına ilk atlayan paraşütçülerden biri oldu. Aynı saatlerde Boğaz Sancağı’nın ilk imdat ve desteklenmesine yetişenler arasındaydı. Kıbrıs Türk Barış Harekâtı ikinci günü olan Pazar sabahı Boğaz Sancağı’ndan verilen bir rehberin gösterdiği mevzilerin geri alınması sırasında miğferi delinerek başından ciddi bir yara aldığı halde savaşa devam etti. Komuta ettiği birlik şimdiki adları Dikmen ve Kaynakköy olan köyleri aldı. Beylerbeyi ile Dikmen arasındaki dağ yolundan birliklerimize saat 15.00 sularında pusu kurmak için sarkan tam teçhizatlı ve 29 araçlık Rum komando zırhlı konvoyuna rastladı. Rum konvoyunu durdurmak için karşı pusu kuran birliği görevini ifa ederek konvoyu imha ettiği esnada akşam saat 20.00 sıralarında düşman ateşi ile şehit edildi. Bu çarpışma sırasında kendisi ile birlikte iki erimiz de şehit oldular. Böylece birliklerimiz için tehlikeli olabilecek Rum konvoyu durdurularak imha edilmiş, Kıbrıs Türk Barış Harekâtı’nın salimen devam etmesi için çok değerli olan bir süre

Hamdi Elbir, Kenan Şengül ve Hayati Seval olarak belirlenmiştir. Tunca Örses, “Kıbrıs’ta İlk Kurşunu SAT Komandoları Attı.”, NTV Tarih Dergisi, Sayı 20, Ağustos 2010, s.26–33. Söz konusu derginin bir sonraki sayısında ise isimleri tespit edilemeyen 8 SAT personeli de Ömer Kamacı, Ali Şeker, Şerafettin Özkocabaş, Sedat Coşkun, Kurbanı Yıldız, Bekir Güzel, Nusret Coşkun, Eren Taşçıoğlu olarak belirlenir ve 21 SAT komandosu belirlenmiş olur.

¹⁰⁴ John J. Tolson, Vietnam Studies; AirMobility 1961–1971, Department of the Army, Washington DC, 1989, s.25-51.

¹⁰⁵ Tunca Örses, a.g.e., s. 26-33

¹⁰⁶ Oğuz Kalelioğlu, a.g.e., s. 161.

kazanılmış oldu.” denilmektedir.¹⁰⁷ Bir başka yanlışlık ise sayfa 416 ve 417’de belirtilen ve Pladini plajına ismi verilen Ütğm. Yavuz Sokullu’nun bir havan mermisiyle şehit olduğu konusudur ki Ütğm. Sokullu üzerinde bulunan el bombasının patlaması sonrasında şehit düşmüştür. Yazarın sayfa 413’de “Erenköy, Yeşilpınar gibi küçük yerlere saldıran Rum birliklerini ateşle uyardılar.” cümlesinde bahsettiği Yeşilpınar muhtemelen Yeşilirmak olacaktır. Yazar son söz olarak sayfa 445’de Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Türk Silahlı Kuvvetlerine ait şehit sayısını 498 olarak vermektedir. Bu sayıda yanlıştır ve 508 olacaktır.

Telif Hakları ve İzin Sorunu

Öte yandan söz konusu kitabın Giriş sayfasının hemen arkasında kitabın yayın hakkı, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamayacağı, yazılı izin olmadan radyo ve TV programlarına uyarlanamayacağı, elektronik kitap haline getirilemeyeceği, fotokopi veya herhangi bir yöntemle çoğaltılamayacağı belirtilmekle birlikte söz konusu kitapta kullanılan hiçbir görsel malzemede sayfa 416’daki fotoğrafın altında yazılı “Konuksever’in albümünden” ifadesi haricinde kaynak belirtilmemiş durumdadır. Örneğin sayfa 128’de TMT’nin Ankara merkezinde beyin takımında görev yapan Binbaşı (Emekli Albay) İsmail Tansu ile Elmas teknesinin üç kişilik mürettebatından birisi olarak 1958–1959 döneminde Türkiye’den Kıbrıs’a silah taşıyan merhum Ahmet Oğuz Kotoğlu’nu tam 50 yıl sonra 21 Kasım 2008 günü ilk defa birlikte gösteren fotoğraf bu çalışmanın yazarı tarafından Ankara’da çekilmiştir. Ayrıca sayfa 118’de Elmas teknesi mürettebatını Anamur-Bozyazı arasındaki Yoğundubar Orman Deposu sahilinde gösteren fotoğraf da Doç.Dr. Ulvi Keser tarafından kaleme alınan ve Turgut Özakman tarafından da kitabın yazılması sırasında istifade edilen “Yaşananlar Ergeç Meydana Çıkar; Ahmet Oğuz Kotoğlu’nun Anıları” kitabından alınmıştır ve maalesef bu fotoğrafta da diğer bütün görseller gibi kaynak belirtilmemiştir. Bu konuyla ilgili olarak Tunca Örses de NTV Tarih dergisinin Mayıs 2012 sayısında kitabın 334. sayfasında verilen fotoğrafı kendisinin çektiğini belirtmekte, bu fotoğraftın 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılan SAT komandoları değil, 1992 yılında yapılan bir tatbikat olduğuna işaret etmektedir. Örses ayrıca 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında “**Türk Silahlı Kuvvetleri envanterinde bulunmayan M16 silahlarının yazarı şüphelendirmesi gerekirdi.**” demektedir. Bu arada Tunca Örses kitapta kullanılan fotoğraflarla anlatılan hikâyelerin de farklı olduğunu belirtmekte ve konuyla ilgili olarak 319. sayfadaki fotoğrafın Mersin’den yola çıkan değil, 1974 Deniz Kurdu 1 tatbikatına katılan gemi olduğunu, sayfa 352 ve 416’daki fotoğrafların 1983 Efes Tatbikatı fotoğrafları olduğunu, 353. sayfadaki fotoğrafın ise harekât sırasında değil, 1975 yılında Riva’da bir tatbikattan alındığını belirtmektedir.¹⁰⁸

Türkçe Yanlışları

Çalışmanın farklı sayfalarında ayrıca Türkçe yanlışları yanında Türkçe imla kuralları bağlamında da yanlışlıklar söz konusudur. Küçük Kaymaklılar (sayfa 96) ifadesi Küçük Kaymaklılılar, Mücahitin Sesi ifadesi Mücahidin Sesi (sayfa 192), Dr. Erdal Keser (sayfa 106

¹⁰⁷ Söz konusu metinde herhangi Türkçe ve cümle düşüklükleri konusunda herhangi bir düzeltme yapılmamış ve metin olduğu gibi buraya aktarılmıştır.

¹⁰⁸ Tunca Örses, a.g.e., s.26-33.

dipnot 117) ifadesi Dr. Ulvi Keser, Mavi gömlek ifadesi mavi gömlek (sayfa 283), kaptan kelimesi komodor (sayfa 293), Lefkoşa havaalanı (sayfa 107) değil Lefkoşa Havalimanı, kitabın tamamında kullanılan Yunanlılar ve Yunanlı ifadesi yerine Yunanlar ve Yunan, gerek Kıbrıs için gerekse farklı adalar için kullanılan ve büyük harfle yazılan –örneğin dipnot 239’daki Meis Adası ifadesi gibi- Ada’nın, Ada’ya, Ada’dan değil adanın, adaya, adadan, Dünya, Dünya’ya (sayfa 202) değil dünya, dünyanın, Elmas değil AsafElmaz (sayfa 113 ve devamı), Dr. Necdet Ünal değil Dr. Necdet Ünel (Sayfa 112), büyük harfle başlaması gereken “enosis” ifadesi Enosis, tamamı büyük harfle yazılması gereken “eoka” kelimesi EOKA, “1 Nisan gününün yıldönümü” (sayfa 152) ise “1 Nisan’ın yıldönümünde” veya “1 Nisan 1955’in yıldönümünde”, Elçiliği ve Büyükelçiliği (sayfa 152) elçiliği veya büyükelçiliği, çalışmada “bugün” (sayfa 152 ve diğerleri) olarak verilen zaman kavramı “aynı gün”, mart, ağustos kelimeleri Mart, Ağustos, Leşkoşa (sayfa 422) Lefkoşa, deneyli (sayfa 429) deneyimli, şehite (sayfa 377) şehide ve özellikle 1964 Mart ayından itibaren adaya gönderilen Birleşmiş Milletler Barış Gücü bünyesinde görev yapan Fin askerleriyle ilgili olarak farklı sayfalarda kullanılan Finli kelimesi Fin olmalıdır. Ayrıca sayfa 367’de belirtilen şarkı “bekledim de gelmedin” değil “Bekledim de gelmedin.” olacaktır. Öte yandan dipnot 275’de cümlelerin “...**Ama bunlar halka örnek olmak zorundaydılar.**” cümlesindeki “**bunlar**” ifadesi kişileri niteleyen kaba bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

Bu arada çalışmanın farklı sayfalarında Türkçe gramer kurallarına uygun olmayan kullanımlar da söz konusudur. Örneğin sayfa 208’in ilk cümlesinde “ağır silahlarla” ifadesinden sonra noktalı virgüle gerek yoktur. Sayfa 225’de verilen “Yüzyıllarca birlikte, barış içinde yaşamışınız.” cümlesi Türkçe yazım kurallarına uygun değildir. Kitabın farklı sayfalarında konuyla ve aktarılan olayla ilgisi olmayan açıklamaların bulunduğu dipnotlar (dipnot 230 gibi) kullanılmıştır. “**Takma bir ad için hazırlanmış pasaportla**” (sayfa 156) yanlış bir ifadedir. Sayfa 296’daki “...**bir İngiliz petrol şirketleriydi...**” yanlış bir kullanımdır. Sayfa 404’deki “...**Birlikler arasında bağlantı oldukça sağlanabildi.**” cümlesi anlaşılabilir değildir. Sayfa 157’de Albay Kenan Çoygun’dan bahsedilen paragrafın içinde “**Rıza Vuruşkan birçok olasılıkları dikkate alarak Girne-Lefkoşa yolunun mutlaka Türklerin denetimini altında olması gerektiğini düşünmüş, buna göre önlemler almıştı.**” cümlesi ya yanlış kurgulanmış ya da mana kayması olmuştur. Bu yüzden cümle havada asılı ilgisiz bir cümle gibi durmaktadır. Sayfa 299’da belirtilen ve İngiltere Başbakanının oturduğu malikânenin adresi olan “Dawning Sokağı No.10” ise “Downing Street/Sokağı 10” olacaktır. Kitabın muhtelif sayfalarında belirtilen Kıbrıs Rum Mücahitler Cemiyeti de muhtemelen Kıbrıs Rum EOKA Derneği veya Kıbrıs Rum eski EOKAcılar Derneği olacaktır. Ayrıca neredeyse bütün dipnotlarda yazar kaynak eser veya eserlerle ilgili bilgi verdikten sonra noktalı virgülle, örneğin dipnot 237’de “**R. Denктаş, Hatıralar, 10. c., s.197-200; bu konuda Türkiye’nin görüşü zaman zaman yoklanacaktır.**” şeklinde yaptığı üzere yeni bir cümleyle başlamaktadır. Böyle bir uygulama ne Türkçe ne de bilimsel yazım kuralları bağlamında söz konusudur. Dipnot 242’de ise “Alata Mersin’e bağlı Erdemli”dedir. Gülcihan İskenderun’da Arsuz’da; bu tatbikatlarda kara, deniz ve hava birliklerinin eşgüdüm içinde bulunmalarına çok dikkat ediliyor...” şeklinde cümle düşüklüğü ve Türkçede olmayan bir kullanım söz konusudur.

Sonuç

Turgut Özakman tarafından kaleme alınan ve adada yaşayan Kıbrıs Türkleriyle 1571 sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'ndan başlayarak özellikle 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nı da içine alacak şekilde geniş bir tarih sürecinde Türkiye'nin adaya yönelik girişimlerini ön plana çıkartmak amacıyla hazırlanan kitap tarihe not düşme bağlamında ciddi yanlışlar ve eksikliklerle doludur. Şüphesiz özellikle Birinci Dünya Savaşı döneminden başlayarak örneğin İngiltere tarafından Çanakkale Cephesi'nde esir alınarak adaya getirilen ve burada esir tutulan Türk savaş esirlerini kurtarmaya yönelik Kıbrıs Türkleri tarafından yürütülen girişimler, Fransızlar tarafından aynı dönemde adada açılan Ermeni Doğu Lejyonu'na ait kampları sabote etmeye yönelik Kıbrıs Türklerinin girişimleri, bu dönemde toplum liderliği görevini üstlenen Dr. Behiç Bey, Dr. Esat Bey ve Hasan Karabardak gibi Kıbrıs Türklerinin zindanlara atılması, 19 Mayıs 1919 sonrasında Kıbrıs Türklerinin Milli Mücadele'ye silah, katır, para desteği yanında bizzat Anadolu'ya geçerek fiili destek vermeleri, 1950'li yıllarda başta Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) olmak üzere Kıbrıslı Türk kadınların verdikleri mücadele ve direnişi bütünüyle bu kitapta aktarmak mümkün olamaz; ancak tarihi şahsiyetlerden bahsedilirken yapılan "rast gele" seçimler pek çok önemli kişiliğin perde arkasında kalmasına neden olmuştur. Ayrıca kaynak taraması bağlamında yeterli özenin gösterilmemesi ve ortaya çıkan dizgi yanlışları, Türkçe ve gramer hataları da çalışmaya gölge düşürmüş ve okuyucuda çalışmanın biraz aceleye geldiği intibayı uyandırmıştır.

KAYNAKÇA

1- Arşiv Kaynakları

- a) Kızılay Genel Müdürlüğü Arşivi (KGMA)
- b) Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)
- c) Kıbrıs Türk Milli Arşivi (KTMA)
- d) Bayrak Radyo-Televizyon Kurumu Arşivi (BRTK)
- e) Foreign Office Archive (İngiltere)
- f) KTMA Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Arşivi (KTKF)

2- Basılı Kaynaklar

- AKKURT, Aydın, **Türk Mukavemet Teşkilatı 1957–1958 Mücadelesi**, İstanbul, 1999
- BYFORD, Jones, **GrivasAndTheStory Of EOKA**, Robert Hale Limited Yay., Londra, 1959
- EVCİL, Cumhur, **Yavru Vatan Kıbrıs'ta Zaferin Hikayesi**, Genelkurmay Başkanlığı Yay., Ankara, 1999.
- DRUŞOTİS, Makarios, **Karanlık Yön EOKA**, Galeri Kültür Yay., Lefkoşa, 2005
- DURRELL, Lawrence, **Acı Limonlar; Kıbrıs -1956**, Belge Yay., İstanbul, 1992
- EMİRCAN, Mehmet S., **Ulusal Varoluş Mücadelemiz, Şiirler-3**, KTMD Yay., s.48-53.

- HAVA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI, **Türk Hava Kuvvetleri Uçak Aileleri; F-100 SuperSabre (1958-1988)**, Ankara, 2009
- KALELİOĞLU, Oğuz, **Kıbrıs Barış Harekâtı ve Gazi Magosa Savunması (15 Temmuz-15 Ağustos 1974)**, Ankara, 2011
- KESER, Ulvi, **Kıbrıs'ta Türk-Yunan Fırtınası (1940-1950-1960-1970)**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2006.
- KESER, Ulvi, **Yardım Et Komşu**, Kıbrıs Türk Kültür Derneği Yay., Kasım 2005, Ankara.
- KESER, Ulvi, **Yunanistan'ın Büyük Açlık Dönemi ve Türkiye**, IQ Yay., 2008, İstanbul
- KESER, Ulvi, **Kızılay Belgeleri Işığında Yunanistan'da Ölüm, Açlık, İşgal 1939-1949**, Kızılay genel Müdürlüğü, 2010, Ankara
- MANİZADE, Derviş, **Kıbrıs Dün Bugün Yarın**, KTKD İstanbul Bölgesi Yay., İstanbul, 1975
- MÜCAHİT KOMUTANLARI DERNEĞİ, **Sancaktan Gaziliğe Mağusa**, Mücahit Komutanları Derneği Yay.,Mağusa, Şubat 2001
- OĞUZ, İsmail Hakkı, **Ağla Yüreğim**, İstanbul, Mart 2007
- TANSU, İsmail, **Aslında Hiç Kimse Uyumuyordu**, Minpa Matbaacılık, Ankara
- TOLSON, John J., **Vietnam Studies; AirMobility 1961-1971**, Department of the Army, Washington DC, 1989
- SELÇUK, İlhan, **Yüzbaşı Selahattin'in Romanı**, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, Aralık 2005
- ZAHARİADİS, Karolos-ALP, Yusuf, **Kıbrıs**, Birikim Yay., Mart 1979, İstanbul

3- Makaleler

- DENKTAŞ, Rauf R., "Cevdet Sunay ve Kıbrıs Türkleri", Belge Dergisi, 19 Haziran 1982, s. 8-9.
- ÖNCELER, Kamil, "TMT ve Mücahide Güven", Mücahit dergisi TMT Özel Sayısı, Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği, Lefkoşa, 1 Ağustos 1998, s. 19.
- KESER, Ulvi, "1963 Kanlı Noel Sonrasında Tepkiler ve Bilinmeyen Bir Sanatsal Destek Girişimi", STAD Kıbrıs Türk Stratejik Araştırmalar Dergisi, Yıl 1, Sayı 4, Aralık 2010, Lefkoşa/KKTC, s. 4-20
- ÖRSES, Tunca, "Kıbrıs'ta İlk Kurşunu SAT Komandoları Attı.", NTV Tarih Dergisi, Sayı 20, Ağustos 2010, s.26-33
- TERZİOĞLU, M. Said Arif, "Kıbrıs Türkleri ve Türkiye Kızılay Derneği", Güvenlik Kuvvetleri Dergisi, Lefkoşa, Kasım 1988, Sayı 6, s. 20

4- Süreli Yayınlar

- İkdam, Vakit, Volkan, Kıbrıs, Halkın Sesi, Hürriyet, Zafer, Cumhuriyet, Nacak

5- Sözlü Tarih Çalışması

- a) KKTC'nin ilk Cumhurbaşkanı merhum Rauf R. Denктаş ile 8 Temmuz 2003 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.
- b) Aydın Samioğlu ile 2 Aralık 2004 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.
- c) TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi merhum Nevzat Uzunoglu ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne'de yapılan görüşme.
- d) Erdoğan Balcılar ile 15 Temmuz 2003 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.
- e) TMT Mağusa Sancağı mensubu Mert kod isimli Necmi Gençay ile 27 Temmuz 2005 tarihinde Gazi Mağusa'da yapılan görüşme.
- f) Merhum Kemal Abdullah (Sahilboy lu) ile 27 Temmuz ve 16 Kasım 2003 tarihinde Girne'de yapılan görüşme.
- g) Emekli Albay İsmail Tansu ile 23 Kasım 2002 tarihinde Ankara'da yapılan görüşme.
- ğ) Vehbi Mahmutoglu ile 10 Temmuz 2009 tarihinde Yeni Erenköy'de yapılan görüşme.
- ı) Merhum Ahmet Oğuz Kotoğlu ile 16 Mart 2006 tarihinde yapılan görüşme.
- i) Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan ile 25 Haziran ve 18 Ağustos 2007 günü Ankara'da yapılan görüşme.
- k) TMT Limasol kadrosundan merhum Macit Aydınova ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne'de yapılan görüşme

6- Elektronik Kaynaklar

<http://toplumsalhaber.com/yazar.php?id=162>

7- Diğer Kaynaklar

Kıbrıs'taki İngiliz idaresi tarafından basılan yıllık rapordan (Annual Report) istifade edilerek hazırlanmış 3 yıllık değerlendirme raporu. Government of Cyprus, Review of Events in Cyprus 1955–1957, Lefkoşa, 1958.